

Službeni list

Europske unije

C 61

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 65.
4. veljače 2022.

Sadržaj

I. Rezolucije, preporuke i mišljenja

REZOLUCIJE

Odbor regija

Interactio – hibridno – 146. plenarno zasjedanje OR-a, 12.10.2021.–14.10.2021.

2022/C 61/01	Rezolucija Europskog odbora regija o Godišnjem regionalnom i lokalnom barometru EU-a za 2021.	1
2022/C 61/02	Rezolucija Europskog odbora regija o 26. konferenciji stranaka te globalnim i lokalnim savezima za djelovanje u području klime	5

MIŠLJENJA

Odbor regija

Interactio – hibridno – 146. plenarno zasjedanje OR-a, 12.10.2021.–14.10.2021.

2022/C 61/03	Mišljenje Europskog odbora regija – Strategija EU-a o pravima djeteta i europsko jamstvo za djecu	9
2022/C 61/04	Mišljenje Europskog odbora regija – Istinsko uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti u pripremu sporazuma o partnerstvu i operativnih programa za razdoblje 2021.–2027.	15
2022/C 61/05	Mišljenje Europskog odbora regija – Agenda EU-a za borbu protiv terorizma: predviđanje, sprečavanje, zaštita i odgovor	21
2022/C 61/06	Mišljenje Europskog odbora regija – Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla industrijskih i obrtničkih proizvoda u Europskoj uniji	26
2022/C 61/07	Mišljenje Europskog odbora regija – Nova strategija za potrošače – Jačanje otpornosti potrošača za održivi oporavak	30

III Pripremni akti**Odbor regija****Interactio – hibridno – 146. plenarno zasjedanje OR-a, 12.10.2021.–14.10.2021.**

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

REZOLUCIJE

ODBOR REGIJA

INTERACTIO – HIBRIDNO – 146. PLENARNO ZASJEDANJE OR-a, 12.10.2021.–14.10.2021.

Rezolucija Europskog odbora regija o Godišnjem regionalnom i lokalnom barometru EU-a za 2021.

(2022/C 61/01)

EUROPSKI ODBOR REGIJA,

- uzimajući u obzir svoje izvješće „Godišnji regionalni i lokalni barometar za 2021.”, zasnovano na uključivom i činjeničnom pristupu koji se temelji na dokazima i uključuje više partnera i institucija;
 - budući da je svrha izvješća promišljanje o regionalnoj i lokalnoj dimenziji stanja Unije i pružanje informacija donositeljima političkih odluka na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini s činjenicama i ključnim preporukama o najvažnijim izazovima koji predstoje u sljedećoj godini;
 - budući da su lokalne i regionalne vlasti bile na prvoj liniji borbe protiv pandemije, ali i provedbe mjera za potporu ljudima i poduzećima te za pripremu postupnog i održivog oporavka;
 - budući da je izvješće barometra za 2020. pokazalo da su višedimenzionalne posljedice krize uzrokovane COVID-om 19 bile i još uvijek jesu vrlo asimetrične i da imaju snažnu teritorijalnu dimenziju te da postoji neporeciva potreba za detaljnijim razumijevanjem načina na koji pandemija utječe na lokalni i regionalni razvoj;
1. ističe da su pandemija bolesti COVID-19 i njezine brojne posljedice na veliku kušnju stavile našu demokraciju i otpornost naših društava, a posebno zdravstvenih sustava, među kojima su neki bili potpuno paralizirani; ističe da je taj utjecaj neujednačen diljem Unije: pogranične regije i urbana područja pokazali su se ranjivijima, dok su se ruralne regije, koje su inače općenito u nepovoljnijem položaju u pogledu pristupa zdravstvenoj skrbi, relativno bolje nosile s krizom; poziva na strateško predviđanje politika i ulaganja kako bi europska zdravstvena unija postala stvarnost te ustraje u tome da su regionalni zdravstveni sustavi temelj otpornosti EU-a i da moraju biti dio buduće strukture zdravstvene pripravnosti i odgovora; također poziva na to da se, u svjetlu Instrumenta jedinstvenog tržišta za hitne slučajeve, koji je Europska komisija najavila početkom 2022. godine, u svakoj krizi koja pogađa pogranične regije uzimaju u obzir posljedice na europsko tržište rada, kao i da se ulažu napor za postizanje dugoročnih posebnih dogovora namijenjenih za sve pogranične radnike i radnice kako bi se izbjegli neopravdani nedostaci u zaštiti;
 2. naglašava da je pandemija također bila test otpornosti naših gospodarstava. Iza pada BDP-a EU-a od 6 % u 2020. kriju se velike regionalne razlike, što se može objasniti različitom izloženosti pojedinih regija ograničenjima, ali i njihovim strukturnim značajkama kao što su udio osoba zaposlenih u ugroženim sektorima, razina obrazovanja, udio mikropoduzeća ili kvaliteta upravljanja. Kako bi se gradovima i regijama omogućilo da u najvećoj mogućoj mjeri iskoriste instrument *Next Generation EU* i da se usredotoče na dugoročna ulaganja kojima će se poboljšati te strukturne značajke, vremenski okvir za mjere oporavka trebalo bi produljiti do 2024. Trebalo bi za još godinu dana produljiti povećanu stopu sufinanciranja za kratkoročne mjere oporavka i osigurati dosljednost između različitih programa financiranja i regulatornih mjera;

3. naglašava da je kombinacija smanjenja prihoda i povećanja rashoda dovela do nezapamćenog pritiska na proračune lokalnih i regionalnih vlasti, što je pak dovelo do „učinka škara”. Procjenjuje se da je taj manjak u 2020. iznosio otprilike 180 milijardi eura za sve lokalne i regionalne vlasti u EU-u. To uključuje povećanje rashoda od 124 milijarde eura zbog mjera u području javnog zdravlja, potpore poduzećima i drugih mjera te smanjenje prihoda od 55 milijardi eura zbog smanjene gospodarske aktivnosti (a time i prihoda od poreza i naknada). Znatna potpora nacionalnih vlada i EU-a proračunima lokalnih i regionalnih vlasti ublažila je taj učinak, ali na vrlo neujednačen način od jedne države članice do druge te će lokalnim i regionalnim vlastima trebati daljnja potpora 2021. i nakon toga. To je utjecalo i na proračunsku stabilnost, kao i na fiskalnu autonomiju u širem smislu, što može utjecati na učinkovito pružanje javnih usluga. Pri preispitivanju okvira europskog gospodarskog upravljanja, kojim se trenutačno ne uzima dovoljno u obzir razlika između tekućih rashoda i dugoročnih/održivih rashoda za ulaganja, treba više voditi računa o potrebama lokalnih i regionalnih vlasti. Posebno je potrebno uspostaviti zlatno pravilo o održivim javnim ulaganjima i isključiti neto javna ulaganja iz izračuna deficita u okviru Pakta o stabilnosti i rastu;
4. ponovno potvrđuje potrebu da se lokalne i regionalne vlasti uključe u evaluaciju i provedbu Mehanizma za oporavak i otpornost, točnije njegovih glavnih operativnih alata – nacionalnih planova za oporavak i otpornost. Kao što se strahovalo u prvom izdanju barometra, ta se uključenost pokazala ograničenom: vrlo je mali broj država članica naveo uključenost lokalnih i regionalnih vlasti u postupak savjetovanja ili sustavno opisao ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u svakom području politike. Taj nedostatak uključenosti razlog je za zabrinutost s obzirom na to da su lokalne i regionalne vlasti ključni pokretači javnih ulaganja i da su ciljevi Mehanizma za oporavak i otpornost od posebne važnosti upravo za lokalne i regionalne vlasti u skladu s podjelom nadležnosti. Smatra da način na koji su sastavljani nacionalni planovi za oporavak i otpornost i način na koji su u to bile uključene lokalne i regionalne vlasti ne doprinosi njihovoj suodgovornosti za planove oporavka. Mnoge preporuke po državama članicama nisu uzete u obzir zbog nedostatka odgovornosti i uključenosti lokalnih i regionalnih vlasti u europski semestar;
5. naglašava da su nacionalni planovi za oporavak i otpornost također iznimno važna prilika za poticanje zelenog oporavka. Više od polovine ključnih tema zelenog plana u potpunosti je uključeno u nacionalne planove za oporavak i otpornost analizirane u nedavnoj studiji OR-a i u prosjeku je 41 % proračuna tih planova namijenjeno zelenoj tranziciji. S obzirom na to da 75 % građana EU-a živi u gradskim područjima (koja su odgovorna za većinu emisija stakleničkih plinova) i da se brzo povećava broj lokalnih i regionalnih vlasti koje su se obvezale djelovati, te su razine vlasti na prvoj liniji djelovanja u području klime Stoga moraju biti punopravni partneri u razvoju i provedbi inicijativa u okviru zelenog plana, posebno u područjima politika kao što su obnova zgrada, održiva mobilnost ili ozelenjivanje gradova. Također su u posebno dobrom položaju da osiguraju dosljednu upotrebu fondova za oporavak i europskih strukturnih i investicijskih fondova (uključujući Kohezijski fond i Europski fond za regionalni razvoj);
6. naglašava da su ublažavanje klimatskih promjena i prilagodba tim promjenama te očuvanje i sanacija okoliša glavni elementi izgradnje otpornijih i održivijih društava i gospodarstava s obzirom na to da se posljedice pandemije COVID-a 19, klimatskih promjena i degradacije okoliša uvelike razlikuju ovisno o geografskim, gospodarskim i socijalnim karakteristikama europskih područja; ponavlja da učinkovito djelovanje u području klime i okoliša iziskuje punu primjenu višerazinskog upravljanja i poziva Komisiju i države članice da u politike europskog zelenog plana u potpunosti uključe podnacionalnu razinu; ističe da su klimatske promjene i bioraznolikost globalni izazovi i da je 2021. ključno razdoblje da se, u sklopu konferencije COP26 UNFCCC-a i konferencije COP15 UN-a o biološkoj raznolikosti koje mogu poslužiti kao okosnica za raspravu, ostvari napredak u globalnom usklađenom djelovanju u području klime kako bi se formalno priznao doprinos lokalnih i regionalnih vlasti. OR će razmotriti mogućnost suradnje s partnerima, kao što su Europska komisija, Ured Ujedinjenih naroda za smanjenje rizika od katastrofa (UNDRR) i Zajednički istraživački centar, na uspostavi „Regionalne platforme za otpornost”. Cilj je Platforme pružiti potporu lokalnim i regionalnim vlastima u jačanju njihove otpornosti na buduće krize u područjima kao što su prirodne katastrofe, klimatske promjene i zdravlje prikupljanjem podataka i primjera najbolje prakse;
7. izražava žaljenje zbog toga što se 2020. stopa nezaposlenosti povećala u većini regija NUTS 2 EU-a i što su mladi posebno pogođeni tim pogoršanjem nakon nekoliko uzastopnih godina poboljšanja. Kako u razdoblju „novog normalnog” nitko u EU-u ne bi bio zapostavljen ni na radnom mjestu, ni u pogledu putovanja, ni u životu općenito, potrebna je ozbiljna rasprava o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji te koheziji kao općoj vrijednosti EU-a. Socijalni samit u Portu i Socijalna obveza iz Porta koja je uslijedila moraju utrti put jačanju socijalne dimenzije EU-a i pritom bismo trebali dati sve od sebe da postignemo ciljeve postavljene za 2030. Trebalo bi osmisliti posebne mjere za ugrožene skupine stanovništva. Na primjer, svi mladi ljudi trebali bi imati pristup programu Erasmus+ i svaki mladi Europljanin i Europljanka trebao bi imati „jamstvo o posjedovanju minimalnih kvalifikacija i vještina” priznato u svim državama članicama;

8. ističe pozitivnu stranu „novog normalnog stanja” jer je pandemija također ubrzala digitalnu tranziciju. Međutim, u većini država članica EU-a postoji znatan digitalni jaz između urbanih i ruralnih područja u pogledu infrastrukture, korištenja interneta i upotrebe usluga e-uprave, kao i snažna koncentracija tehnološke industrije u određenim regijama EU-a. Za održiv je oporavak nužno premostiti digitalni jaz sveobuhvatnim strategijama koje uključuju sve razine vlasti. Pandemija je pokazala vrijednost digitalne povezivosti i potrebu za digitalnom kohezijom, konceptom koji bi se trebao smatrati jednako važnim kao gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija. U tom je pogledu ključno stvoriti pouzdan i sveobuhvatan skup podataka na lokalnoj i regionalnoj razini kako bi se digitalni ciljevi iz digitalnog kompasa do 2030. prenijeli na podnacionalne razine, čime bi se uzela u obzir uloga lokalnih i regionalnih vlasti u digitalnoj transformaciji. Ti obvezujući digitalni ciljevi trebali bi se uzeti u obzir u izvješću Europske komisije o provedbi dugoročne vizije za ruralna područja;
9. zalaže se za jačanje uloge lokalnih i regionalnih vlasti u integraciji izbjeglica i migranata. S obzirom na potrebu da se na lokalnoj razini odgovori na globalne izazove migracija i integracije, mnoge lokalne i regionalne vlasti imaju aktivnu ulogu u prihvatu i integraciji izbjeglica i migranata osiguravanjem ključne gradske infrastrukture i usluga za zadovoljavanje njihovih potreba, kao što su cjenovno pristupačno i socijalno stanovanje, kvalitetno obrazovanje i zdravstvene usluge. Stoga je politike prihvata i integracije migranata potrebno osmisliti u savjetovanju s lokalnim i regionalnim vlastima u okviru pristupa odozdo prema gore kako bi se osiguralo da te politike budu u skladu sa stvarnim okolnostima u zajednicama domaćinima. Nadalje, lokalnim i regionalnim vlastima treba olakšati pristup sredstvima za potporu, a općinama koje sudjeluju u EU-ovu programu premještanja i/ili razvijaju vlastite projekte integracije treba omogućiti izravno financiranje;
10. sa zabrinutošću napominje da odnos između Ujedinjene Kraljevine i EU-a koji proizlazi iz Sporazuma o trgovini i suradnji nema dovoljno izraženu lokalnu dimenziju. OR je spreman doprinijeti pozitivnom programu teritorijalne suradnje s lokalnim i regionalnim vlastima Ujedinjene Kraljevine na temelju novih mogućnosti, koje se ne oslanjaju samo na institucionalni okvir Sporazuma o trgovini i suradnji. U tu svrhu moglo bi se pokrenuti nekoliko konkretnih inicijativa, kao što je izmjena Uredbe o Europskim grupacijama za teritorijalnu suradnju (EGTS) kako bi se olakšala uspostava EGTS-ova s Ujedinjenom Kraljevinom ili pružila posebna potpora administrativnom kapacitetu javnih institucija za sudjelovanje u projektima suradnje s partnerima iz Ujedinjene Kraljevine. Praćenje uključenosti lokalnih i regionalnih vlasti u provedbu pričuve za prilagodbu Brexitu također će biti ključno kako bi se provjerilo je li ispravljen teritorijalni učinak povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz EU-a;
11. naglašava da prema prvom istraživanju provedenom u ime OR-a među više od milijun političara i političarki izabranih na podnacionalnoj razini gotovo dvije trećine lokalnih političara i političarki (64 %) smatra da regije, gradovi i sela ne utječu dovoljno na donošenje politika EU-a. Stoga Europa može nakon krize uzrokovane COVID-om 19 postati demokratski i ekološki otpornija ako formalno prizna i primijeni aktivnu supsidijarnost kako bi se osiguralo da se mjere poduzimaju na razini čije će djelovanje građanima donijeti najveću moguću dodanu vrijednost te da su uspostavljeni koordinirani i djelotvorni postupci donošenja odluka;
12. naglašava da je konferencija o budućnosti Europe prilika koju treba iskoristiti kako bi EU postao dom europske demokracije. Gradovi i regije, kao ključni akteri u provedbi i razvoju praksi participativne i deliberativne demokracije kojima se dopunjuje i jača predstavnička demokracija, ključni su za jačanje povjerenja javnosti u demokratsko odlučivanje. Stoga OR poziva institucije EU-a da iskoriste konferenciju kao priliku za probno uvođenje inovativnih mjera (kao što su interaktivna višejezična digitalna platforma i građanski paneli) koje bi mogle postati trajne značajke postupaka donošenja odluka u EU-u te da se bolje upoznaju s potrebama lokalnih i regionalnih vlasti, uzimajući u obzir potrebu za izmjenama Ugovora;
13. naglašava da razvoj regija uvelike ovisi o kvaliteti njihove fizičke povezanosti. U tom kontekstu upućuje na potrebu za promicanjem željeznice kao presudnog elementa u rješavanju problema nedostatka javnog prijevoza u udaljenim i manje razvijenim regijama i za većom integracijom ekološki prihvatljivih, inovativnih i sigurnih načina prijevoza. Prepoznaje da regionalne zračne luke imaju važnu ulogu u teritorijalnoj koheziji EU-a kad je riječ o rijetko naseljenim, rubnim ili slabije razvijenim regijama. Ističe da se regije i gradovi EU-a s obzirom na globalne izazove na koje se može odgovoriti samo suradnjom moraju istodobno usredotočiti na događanja unutar i izvan EU-a;
14. vidjeti velik potencijal za milijun političara i političarki EU-a izabranih na regionalnoj i lokalnoj razini da doprinesu jačanju doma europske demokracije i na temelju naše najnovije ankete napominje da velika većina njih kaže da će jačanje njihove uključenosti doprinijeti boljem funkcioniranju demokracije u EU-u;

15. nalaže svojem predsjedniku da Godišnji regionalni i lokalni barometar za 2021. i ovu rezoluciju prosljedi predsjednicima i predsjednicama Europskog parlamenta, Europske komisije i Europskog vijeća i čelnicima i čelnicama 27 država članica EU-a te potiče lokalne i regionalne izabrane političare i političarke u Europi da izvješće distribuiraju građanima i građankama i lokalnim medijima.

Bruxelles, 13. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

Rezolucija Europskog odbora regija o 26. konferenciji stranaka te globalnim i lokalnim savezima za djelovanje u području klime

(2022/C 61/02)

EUROPSKI ODBOR REGIJA,

1. duboko je zabrinut zbog nalaza iznesenih u najnovijem izvješću Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC) *Climate Change 2021 – The Physical Science Basis* (Klimatske promjene 2021. – fizikalni znanstveni temelji) ⁽¹⁾, u kojem se potvrđuje da hitno treba donijeti djelotvorne i sveobuhvatne strategije za postizanje cilja Pariškog sporazuma da se globalno zagrijavanje ograniči na znatno ispod 2 °C, a po mogućnosti na 1,5 °C, u usporedbi s predindustrijskim razinama radi borbe protiv klimatskih promjena te ublažavanja klimatskih promjena i prilagođavanja njima;
2. naglašava činjenicu da lokalne i regionalne vlasti provode 70 % mjera za ublažavanje klimatskih promjena, 90 % mjera za prilagodbu klimatskim promjenama i 65 % ciljeva održivog razvoja, što čini trećinu javnih rashoda i dvije trećine javnih ulaganja u EU-u. S obzirom na to, one su na prvoj liniji u suočavanju s učincima klimatskih promjena na lokalnoj i regionalnoj razini i povećanju otpornosti svojih teritorija na klimatske izazove;
3. podsjeća na to da je Pariškim sporazumom prepoznata važna uloga višerazinskog upravljanja u politikama u području klime i potreba za suradnjom s regijama, gradovima i nedržavnim akterima; apelira da se to načelo u potpunosti primijeni na svim razinama vlasti kako bi se razvile sinergije i prevladale postojeće razlike između nacionalnih, regionalnih i lokalnih politika u području klimatskih promjena; ističe da je glas lokalnih i regionalnih vlasti postao jači u međunarodnim pregovorima i inicijativama o klimatskim promjenama te pozdravlja postojeće inicijative mreža lokalnih i regionalnih vlasti i njihov doprinos UNFCCC-ovoj Platformi nedržavnih dionika za djelovanje u području klime (NAZCA); ističe ključnu ulogu lokalnih vlada i općinskih vlasti u okupljanju tih glasova na globalnoj razini i u kontinuiranom jačanju svjetske mreže podnacionalnih vlasti koje se žele boriti protiv klimatskih promjena;
4. smatra da je jačanje politički relevantnih nedržavnih aktera izabranih demokratskim putem, kao što su lokalne i regionalne vlasti, koje su razina uprave najbliža građanima, u globalnom režimu upravljanja u području klime ključan uvjet za postizanje globalnih klimatskih ciljeva te da je stoga neophodno da se regulatornim okvirom UNFCCC-a prepozna taj oblik upravljanja odozdo prema gore formalnim priznavanjem njegove uloge u postupku donošenja odluka;
5. naglašava ključnu ulogu OR-a kao institucionalnog predstavnika više od milijun lokalnih i regionalnih čelnika i čelnica i mreže mreža; smatra da bi OR trebao iskoristiti taj jedinstveni položaj kako bi ojačao svoju ulogu u globalnom upravljanju u području klime; stoga poziva UNFCCC da s Europskim odborom regija kao institucionalnim predstavnikom europskih gradova i regija sklopi Memorandum o razumijevanju koji bi bio usmjeren na ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu njima u sektorima u kojima upravljanje već u velikoj mjeri uključuje lokalne i regionalne vlasti, kao što su ponuda i potražnja energije, mobilnost i promet, poljoprivreda, gospodarenje otpadom, urbanističko planiranje i zgrade te upravljanje u slučaju poplava;
6. ističe da bi tekuće aktivnosti i obveze regija i gradova trebale imati snažnu ulogu u pripremama za 26. konferenciju stranaka UNFCCC-a u Glasgowu te bi na njoj trebale biti službeno prepoznate; stoga poziva UNFCCC na suradnju s OR-om i drugim relevantnim partnerima iz lokalnih tijela vlasti i općina u cilju službenog uvažavanja doprinosa podnacionalnih vlasti (tj. regionalno i lokalno utvrđenih doprinosa) radi formalnog priznavanja, praćenja i poticanja smanjenja ugljičnih emisija stakleničkih plinova gradova, lokalnih vlasti i regija na globalnoj razini, uzimajući kao primjer Edinburšku deklaraciju o bioraznolikosti;
7. poziva britansko predsjedništvo 26. konferencije stranaka da se pobrine za to da planirane sanitarne mjere u vezi s bolešću COVID-19 omoguće nedržavnim akterima da aktivno sudjeluju u radu 26. konferencije stranaka u Glasgowu; u tom svjetlu poziva Europsku komisiju da osigura primjereno sudjelovanje i uključenost izaslanstva OR-a kao dijela izaslanstva EU-a na 26. konferenciji stranaka; ponavlja svoju predanost suradnji s izaslanstvom Europskog parlamenta;

⁽¹⁾ Cijelo izvješće dostupno je na poveznici: https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf.

8. ističe da se ambicija iz europskog zelenog plana da Europa do 2050. postane prvi klimatski neutralan kontinent interno primjenjuje tako što se kriteriji održivosti integriraju u sve politike EU-a, čime se određuje tempo na globalnoj razini; naglašava da bi europski zeleni plan i inicijative za lokalni i regionalni zeleni plan trebali biti instrumenti za postizanje ciljeva Pariškog sporazuma, potpunu provedbu Programa UN-a do 2030. i ciljeva održivog razvoja te ambiciozan doprinos EU-a globalnom okviru za bioraznolikost nakon 2020., o čemu će se odluka donijeti na konferenciji COP15 Konvencije Ujedinjenih naroda o biološkoj raznolikosti (UN CBD) ^(?). Europski zeleni plan bi, istodobno s postizanjem klimatske neutralnosti, trebao biti gospodarski održiv i ne bi smio stvarati velika opterećenja i troškove za potrošače i poduzeća;
9. čvrsto vjeruje da je 26. konferencija stranaka UNFCCC-a prilika za pogled u budućnost i pripremu temelja za ambiciozan globalni plan do 2050. tako da se pristup koji se temelji na ciljevima održivog razvoja nadopuni Pariškim sporazumom. Budući da su u europskom zelenom planu već razmotrene sustavne veze s mnogim relevantnim područjima politike, on bi, ako se pravilno provede, mogao nadahnuti i potaknuti uvođenje zelenog plana na svjetskoj razini;
10. poziva stranke UNFCCC-a da u pravila o globalnom pregledu stanja unesu obvezu stranaka da uključe lokalna i regionalna tijela odnosno da se savjetuju s njima tijekom faze izrade svojih nacionalno utvrđenih doprinosa; posebno poziva stranke da uključe podnacionalnu razinu u reviziju svojih nacionalno utvrđenih doprinosa prije sastanaka Konferencije stranaka uspostavljanjem sustava dijaloga na nacionalnoj razini;
11. naglašava važnost činjenice da EU predvodi globalne razgovore svojom ambicioznom i uključivom klimatskom politikom te stoga prepoznaje europski propis o klimi kao neporecivi signal i angažman koji Europsku uniju postavlja na čelo djelovanja u području klime; u vezi s time upozorava da klimatske ambicije ne bi smjele dodatno opteretiti proračune kućanstava i time dodatno doprinijeti otuđenju građanki i građana jer su mnogi od njih već snažno pogođeni pandemijom COVID-a. Građani i građanke i mala poduzeća ne bi smjeli snositi troškove ambicioznih paketa politika;
12. u tom pogledu ističe da su mnoge europske regije proglasile klimatsku krizu prije nego što je to učinio Europski parlament te su već uvele vlastite ambiciozne propise o klimi; stoga smatra da bi njihovo stručno znanje trebalo biti istaknutije u globalnoj diplomaciji u području klime;
13. poziva na bržu prilagodbu i provedbu misija EU-a u području prilagodbe klimatskim promjenama, klimatski neutralnih gradova i drugih relevantnih misija kao što su one o tlu, zdravlju i oceanima nakon što budu potvrđene; poziva lokalne i regionalne vlasti da pripreme vlastite strategije za prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje kako bi povećale zaštitu i otpornost lokalnih zajednica i prirodnih staništa ^(?);
14. iako u potpunosti podržava ambicije klimatskog okvira EU-a, poziva na konkretne mjere kojima bi se ti ciljevi poduprli, pri čemu se treba pobrinuti za to da niti jedna regija ili osoba ne budu zapostavljeni. Regijama bogatim ugljenom, regijama s visokim emisijama ugljika, slabije razvijenim regijama i otocima treba posvećivati posebnu pozornost i pružati veću namjensku potporu;
15. pozdravlja pokretanje konferencije o budućnosti Europe i poziva na to da europski zeleni plan bude njezina središnja tema jer klimatske promjene, pravedna tranzicija i održivi razvoj imaju izravan utjecaj na gospodarstvo, javno zdravlje i dobrobit građana EU-a; smatra da u tom okviru europski klimatski pakt može imati ključnu ulogu i postati najbolja praksa koju bi trebalo replicirati u cijelom svijetu;
16. spreman je s Europskom komisijom, Europskim parlamentom i drugim relevantnim organizacijama organizirati niz dijaloga s građanima i tematski dan o lokalnom djelovanju u području klime kako bi predstavio dodanu vrijednost europskog zelenog plana i pokazao različite lokalne inicijative. Istodobno ponavlja svoj poziv članovima i članicama OR-a da budu primjer i promiču lokalne i regionalne konferencije stranaka;
17. poziva sve stranke UNFCCC-a da, u suradnji s podnacionalnim vlastima i nedržavnim akterima, konstruktivno doprinesu postupku koji prethodi 26. konferenciji stranaka, između ostalog, promicanjem lokalnih savjetodavnih tijela, konvencija građana, lokalnih i regionalnih konferencija stranaka, kao i poluformalnih institucija kao što su lokalna i regionalna vijeća i parlamenti mladih;

^(?) Petnaesti sastanak Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti.

^(?) COR-2021-01903, mišljenje OR-a „Stvaranje Europe otporne na klimatske promjene – nova strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama”.

18. ističe važnost istraživanja i prikupljanja podataka o predviđenim klimatskim varijacijama u raznim regijama te klimatskih modela i procjene učinka na klimu za oblikovanje klimatskih politika koje su utemeljene na dokazima i ujedno poštuju načelo tehnološke neutralnosti. Smatra da je potrebno pojačati međuregionalnu suradnju radi pomoći najugroženijim regijama i skupinama građana i njihove zaštite;

19. podržava razvoj lokalnih znanstvenih platformi o klimatskim promjenama (koje već postoje u raznim regijama i imaju ulogu „lokalnog IPCC-a“) i njihovo uključivanje u mreže za razmjenu informacija kako bi se potaknula suradnja sa znanstvenom zajednicom i poduprlo donošenje odluka lokalno izabраних dužnosnika i dužnosnica;

20. ističe da, unatoč ambicioznim mjerama koje su poduzeli brojni gradovi i regije, mnogi još uvijek ne znaju svoje trenutačne i prošle razine emisija stakleničkih plinova te ne raspolažu analizama osjetljivosti na klimatske promjene, što im otežava kvantificiranje i usporedbu napora; poziva Europsku komisiju da – osobito uz potpuno korištenje usluga lokalnih i regionalnih agencija za energiju, Zajedničkog istraživačkog centra (JRC) i Europske agencije za okoliš (EEA) te u suradnji s nacionalnim službama koje sastavljaju popis emisija stakleničkih plinova – podrži lokalne i regionalne vlasti u evaluaciji njihovih emisija i izvješćivanju o njima, u analizi primarnih posljedica klimatskih promjena na njihovom području te u sastavljanju akcijskih planova za klimu, preuzimajući obveze na lokalnoj i regionalnoj razini kao što je pridruživanje Sporazumu gradonačelnika, i da prepozna njihove napore stavljajući na raspolaganje europska financijska sredstva;

21. pozdravlja rad UNFCCC-a na uvođenju energije iz obnovljivih izvora kao preduvjeta za uspješnu zaštitu klime; smatra da su za sveobuhvatno uvođenje energije iz obnovljivih izvora u bliskoj budućnosti potrebni ambiciozni ciljevi i mjere glede njihova širenja te sveobuhvatno i decentralizirano planiranje infrastrukture;

22. traži od Europske komisije da u suradnji s OR-om istraži na koji bi način akcijski planovi za klimu mogli djelovati kao regionalno i lokalno utvrđeni doprinosi Pariškom klimatskom sporazumu i biti službeno priznati kao dopuna nacionalno utvrđenim doprinosima, pri čemu posebno treba paziti na to da ne dođe do dvostrukog računanja; za početak, revizijom Uredbe o upravljanju energetsom unijom regionalno i lokalno utvrđeni doprinosi trebali bi postati sastavni dio nacionalnih energetskih i klimatskih planova;

23. u tom smislu podržava zajednički okvir za izvješćivanje Globalnog sporazuma gradonačelnika kao korak prema usporedivosti lokalnih i regionalnih napora te traži od Europske komisije da dodatno podrži i proširi inicijative kao što je Sporazum gradonačelnika za klimu i energiju u EU-u i izvan njega;

24. smatra da se lokalna provedba djelovanja u području klime mora nadopuniti i obogatiti razmjenom informacija, uzajamnim učenjem i uzimanjem u obzir raznolikosti teritorija; mreže i savezi lokalnih i regionalnih aktera od velike su važnosti za produblivanje znanja na regionalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini;

25. nastavit će jačati suradnju s globalnim, europskim i nacionalnim udruženjima lokalnih i regionalnih vlasti, sa zajednicama dionika iz regija i gradova, s nacionalnim parlamentima te s drugim dionicima;

26. cijeni međuinstitucijsku suradnju i povećane sinergije sa svojim partnerima, kao što su: regionalni parlamenti putem Konferencije europskih regionalnih zakonodavnih skupština (CALRE), inicijativa REGLEG (Međuregionalna skupina za regije sa zakonodavnim ovlastima) koju provodi skupina regija sa zakonodavnim ovlastima, mreža RegHub i mreža Saveza za koheziju, kampanja OR-a za europski zeleni plan, mladi izabrani političari i političarke putem vlastitog namjenskog programa, regionalni i lokalni političari i političarke zaduženi za centre Europe Direct i pilot-projekt „Izgradnja Europe s lokalnim subjektima“ (BELE);

27. naglašava ulogu financija u postizanju klimatskih ciljeva ili ciljeva klimatske prilagodbe i potrebu za partnerstvom lokalnih vlasti, privatnog sektora i financijskih institucija kako bi se omogućila održiva ulaganja u skladu s ambicijama u pogledu nultih emisija, nultog zagađenja, minimalnog otpada i klimatske prilagodbe; ponavlja svoj poziv da lokalne i regionalne vlasti dobiju izravan pristup sredstvima EU-a za projekte u okviru zelenog plana i predlaže Komisiji da uspostavi poseban program za inovacije u području klime za lokalne vlasti;

28. smatra da je globalna urbanizacija ključni sektor za djelovanje i financiranje u području klime⁽⁴⁾; s obzirom na rastuću urbanizaciju napominje da gradovi imaju temeljnu ulogu na putu prema klimatskoj neutralnosti kao testne platforme za inovacije i nove pristupe ublažavanju klimatskih promjena i prilagođavanju njima, osobito u pogledu prostornog planiranja, održive mobilnosti, cjenovno pristupačnog stanovanja i energetski učinkovitih zgrada; ponovno iskazuje svoju potporu inicijativama usmjerenima na predstavljanje naj, boljih praksi i prijenos znanja, kao što su misija klimatski neutralnih gradova u okviru Obzora, partnerstva u okviru Plana za gradove itd.;
29. smatra da europske grupacije za teritorijalnu suradnju (EGTS) i druge prekogranične strukture imaju važnu ulogu u olakšavanju i promicanju prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje u pogledu klimatske prilagodbe i ublažavanja klimatskih promjena;
30. pozdravlja rad UNFCCC-a na povezivanju rodne i klimatske politike⁽⁵⁾ i poziva Europsku komisiju da djeluje u istom smjeru; poziva globalne i europske aktere da ulažu u rodnu analizu i podatke iskazane po spolu kako bi se u potpunosti shvatio utjecaj klimatskih promjena na sve ugrožene skupine, da primijene tehnike izrade rodnog proračuna i svim rodovima na svim razinama zajamče jednak pristup zastupljenosti u donošenju politika. U tom svjetlu podržava poziv na poboljšanje rodne ravnoteže u izaslanstvu EU-a i u nacionalnim izaslanstvima na 26. konferenciji stranaka;
31. ponavlja svoj poziv da se razmatranja u pogledu okoliša i klimatskih promjena bolje odraze u vanjskim odnosima EU-a, a posebno u njegovoj trgovinskoj politici. Također naglašava važnost razmjene iskustava među kolegama u okviru platformi za teritorijalnu suradnju kao što su ARLEM i CORLEAP, kao i putem partnerstava između gradova. Klimatske promjene trebale bi ostati strateški diplomatski prioritet EU-a kako bi se podržale treće zemlje u donošenju i provedbi ambicioznih politika za postizanje klimatske neutralnosti i cilja Pariškog sporazuma;
32. smatra da bi mehanizam za prilagodbu ugljika na granicama koji je kompatibilan s WTO-om mogao poboljšati prijelaz na klimatsku neutralnost u cijelom svijetu i vidi jasnu ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u pridonosenju tom procesu putem podnacionalne diplomacije u području klime;
33. u potpunosti podržava ključne mjere koje nacionalne vlasti i financijske institucije trebaju poduzeti kao preduvjete za djelovanje u području klime na lokalnoj razini, kako je utvrđeno u Planu djelovanja u području klime za naselja⁽⁶⁾;
34. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju prosljedi Europskoj komisiji, Europskom parlamentu, slovenskom predsjedništvu Vijeća EU-a i predsjedniku Europskog vijeća.

Bruxelles, 13. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽⁴⁾ „Urbani mehanizam čistog razvoja/ sustavi trgovanja emisijama” (članak 6. stavak 4. o tržišnim mehanizmima) i „Održivi, integrirani urbani i teritorijalni razvoj” (članak 6. stavak 8. o netržišnom mehanizmu), članak 6. Pariškog sporazuma.

⁽⁵⁾ <https://unfccc.int/gender>

⁽⁶⁾ Partnerstvo iz Marakeša za globalno djelovanje u području klime, 2021.

MIŠLJENJA

ODBOR REGIJA

INTERACTIO – HIBRIDNO – 146. PLENARNO ZASJEDANJE OR-a, 12.10.2021.–14.10.2021.

Mišljenje Europskog odbora regija – Strategija EU-a o pravima djeteta i europsko jamstvo za djecu

(2022/C 61/03)

Izvjestitelj:	Jari ANDERSSON (FI/EPP), član lokalnog predstavničkog tijela: Gradsko vijeće Grada Sastamale
Referentni dokumenti:	Prijedlog preporuke Vijeća o uspostavi europskog jamstva za djecu COM(2021) 137 final Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija EU-a o pravima djeteta COM(2021) 142 final

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. napominje da lokalne i regionalne vlasti imaju važnu ulogu u pružanju ključnih usluga i borbi protiv siromaštva te da bi se Europska komisija i države članice trebale pobrinuti za to da one budu uključene u provedbu Komunikacije o strategiji EU-a o pravima djeteta i Prijedloga preporuke Vijeća o uspostavi europskog jamstva za djecu;
2. ističe da je Europski odbor regija već iznosio napomene o ulozi lokalnih i regionalnih vlasti u borbi protiv siromaštva djece i u promicanju prava djece;
3. napominje da su države članice adekvatno informirane o tome kako se postojeće europske mjere za borbu protiv siromaštva djece i promicanje prava djece provode na raznim razinama lokalnih i regionalnih vlasti;
4. želi sudjelovati u budućem dijalogu o politici o djeci i mladima, kao i u suradnji s Europskom komisijom, Vijećem Europske unije, civilnim društvom, skupinama za prava djece i drugim relevantnim dionicima;

Opće napomene

5. pozdravlja Komisijin Prijedlog preporuke Vijeća o uspostavi europskog jamstva za djecu i Komunikaciju Komisije o strategiji EU-a o pravima djeteta, čiji je cilj djelotvorno poticati nastojanja država članica te lokalnih i regionalnih vlasti da smanje siromaštvo djece i poboljšaju stanje u pogledu prava djece kako bi se osigurala veća pravednost i uključivost u Uniji, kao i u regijama, općinama i gradovima. Pritom se mora poštovati načelo supsidijarnosti;
6. naglašava da je dijete prije svega dijete, bez obzira na njegovo etničko podrijetlo, spol, državljanstvo, socijalni i ekonomski položaj, sposobnosti ili boravište te da se najbolji interesi djeteta moraju uzeti u obzir u svim politikama, postupcima i mjerama koje utječu na djecu na svim razinama. Europska komisija i države članice moraju osigurati da prava djeteta, u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta i Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, budu prioritet i da se uzimaju u obzir u svim unutarnjim i vanjskim politikama, mjerama i programima EU-a koji izravno ili neizravno utječu na djecu te da se u donošenju svih odluka zadrži dosljednost;

7. ističe da svako dijete mora imati pravo na primjeren životni standard i jednake mogućnosti u životu od ranih godina, u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta i Poveljom Europske unije o temeljnim pravima; jačanje socioekonomske uključenosti djece i njihovih obitelji od presudne je važnosti za smanjenje prenošenja siromaštva i nepovoljnog položaja iz generacije u generaciju, a da bi se to postiglo izuzetno je važno osigurati dobru socijalnu i zdravstvenu zaštitu i potporu, kao i pristup visokokvalitetnom obrazovanju, osposobljavanju i radnim mjestima za obitelji;

8. potiče države članice da dodijele adekvatnu i odgovarajuću financijsku potporu kako bi se zajamčila djelotvorna provedba Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta iz 1989. te ih poziva da nastave rješavati problem strukturne nejednakosti;

9. napominje važnost koordiniranog djelovanja nadnacionalnih, nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti kako bi se ciljevi inicijativa Europske komisije mogli djelotvorno ostvariti;

10. ističe važnost bliske suradnje s lokalnim i regionalnim vlastima, poticanja dijaloga s lokalnim zajednicama radi povećanja razine zaštite prava djece te organiziranja informativnih i promotivnih kampanja na lokalnoj i regionalnoj razini uz pomoć financijskih sredstava EU-a u svrhu povećanja osviještenosti društva općenito, a naročito djece o njihovim pravima;

Jamstvo za djecu

11. ističe da se u svrhu jamčenja djelotvorne zaštite prava djece mora riješiti problem siromaštva i socijalnog uključivanja različitih etničkih skupina i marginaliziranih zajednica jer siromaštvo i socijalna isključenost mogu znatno ograničiti buduće mogućnosti djece i njihovih obitelji;

12. skreće pozornost na potrebu da se posebne mjere za rješavanje tog problema usmjere prvenstveno na djecu u najnepovoljnijem položaju; svoj djeci treba osigurati kvalitetno obrazovanje kako bi se svakom djetetu zajamčile jednake mogućnosti da razvije svoj potencijal;

13. ističe potrebu za utvrđivanjem dobrih praksi za smanjenje siromaštva djece, i to poboljšanjem pristupa ključnim uslugama za djecu i unapređenjem ostvarivanja prava djece; pritom preporučuje da lokalne i regionalne vlasti budu uključene u napore koji se ulažu u podizanje razine svijesti i razmjenu dobrih praksi u cijeloj Uniji te predlaže da se u tu svrhu organiziraju međunarodne, nacionalne i regionalne konferencije te studijski posjeti;

14. pozdravlja prijedlog o uspostavi Mreže EU-a za prava djece koju bi činili nacionalni predstavnici, međunarodne i nevladine organizacije, predstavnici lokalnih i regionalnih vlasti te djeca. Svrha je te mreže jačati dijalog o pravima djece i uzajamno učenje Europske unije i država članica te podupirati provedbu, praćenje i evaluaciju strategije;

15. sa zadovoljstvom primjećuje da će države članice u kojima je stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti djece viša od prosjeka EU-a morati izdvojiti 5 % sredstava iz Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) za borbu protiv siromaštva djece;

16. potiče sve države članice, a ne samo one koje su najviše pogođene siromaštvom djece, da izdvoje dostatna sredstva za potporu preporukama iz europskog jamstva za djecu. U tom duhu ističe pozitivne učinke financijske potpore obiteljima s djecom kao djelotvorne metode borbe protiv siromaštva djece. Cilj bi trebao biti razvoj sveobuhvatnog investicijskog ekosustava za europsku djecu na temelju jamstva za djecu, Mehanizma za oporavak i otpornost, strukturnih fondova i nacionalnih resursa kako bi se poboljšalo djelotvorno pružanje kvalitetnih i uključivih usluga ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za svu djecu;

17. napominje da poduzeća i socijalno poduzetništvo mogu imati ključnu ulogu u provedbi europskog jamstva za djecu te ističe da je potrebno ulagati u razvoj tih kapaciteta osiguravanjem pristupa financiranju i osposobljavanjem za poduzetništvo, a istovremeno je za provedbu europskog jamstva za djecu ključan i razvoj obrazovnih ustanova i sustava socijalne pomoći u slabije razvijenim državama članicama uz pomoć sredstava EU-a;

18. pozdravlja ciljeve EU-a u pogledu zapošljavanja, vještina i socijalne zaštite, uključujući ciljeve u području siromaštva djece, te ističe da institucije EU-a te nacionalne, regionalne i lokalne vlasti i socijalni partneri snose zajedničku odgovornost za provedbu europskog stupa socijalnih prava;

19. podržao bi prijedlog o imenovanju nacionalnog koordinatora za jamstvo za djecu (pravobranitelj za djecu itd.) za svaku državu članicu, koji bi raspolagao dostatnim resursima i ovlastima za promicanje, koordinaciju i praćenje pitanja povezanih sa strategijom o pravima djeteta i jamstvom za djecu;

Strategija EU-a o pravima djeteta

20. pozdravlja inicijativu Komisije da izradi novu, sveobuhvatnu strategiju o pravima djeteta;

21. napominje da su europske lokalne i regionalne vlasti u jedinstvenom položaju da poduzmu pozitivne mjere za očuvanje prava djece, promicanje njihova razvoja u zaštitničkom okruženju obilježenom poštovanjem i dobrim postupanjem i za osiguravanje zaštite djece od svih oblika nasilja, uključujući zlostavljanje i zanemarivanje. Potrebno je promicati suradnju između lokalnih i regionalnih vlasti, a EU bi trebao pružiti potporu za povećanje djelotvornosti partnerstava između tih tijela, posebno u cilju razmjene dobrih praksi;

22. poziva Komisiju i države članice EU-a da zajamče odgovarajuće financiranje strategije EU-a o pravima djeteta kako bi se osiguralo da se instrumentima unutarnjeg i vanjskog financiranja EU-a, kao i nacionalnim proračunima, adekvatno podupire provedba prioriteta utvrđenih u toj strategiji;

23. predlaže da se u suradnji s državama članicama sastave plan i precizniji raspored provedbe te inicijative, uz uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti i specijaliziranih institucija na lokalnoj i regionalnoj razini;

Socijalna zaštita

24. pozdravlja nastojanje Komisije da predstavi inicijativu za potporu razvoju i jačanju integriranih mjera za zaštitu djece. Tim će se mjerama sve relevantne vlasti i tijela potaknuti na zajednički rad i suradnju;

25. poziva nadležna nacionalna tijela da osiguraju djelotvorne i pristupačne službe za socijalnu zaštitu i zaštitu djece i adolescenata koje su uspostavljene kao sigurna i uključiva okruženja obilježena dobrim postupanjem te da obrate pozornost na preventivne mjere, ranu intervenciju i potporu ugroženim obiteljima;

26. napominje da djecu treba na primjeren način uzeti u obzir u sljedećem okviru politika europskog semestra;

27. imajući na umu načelo supsidijarnosti u skladu s člankom 165. UFEU-a, potiče države članice da svoj djeci zajamče jednak pristup kvalitetnom i uključivom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju kako bi se postigli ciljevi iz Barcelone u pogledu sudjelovanja i kako bi rani i predškolski odgoj i obrazovanje umjesto usluge utemeljene na potražnji postali pravo svakog djeteta, koje je u europskom pravu utvrđeno kao zakonsko i socijalno pravo;

Obrazovanje

28. nadalje potiče države članice da se pobrinu za to da svako dijete ima jednak pristup kvalitetnom obrazovanju, bez obzira na etničko podrijetlo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, državljanstvo, boravišni ili imigracijski status, rod ili spolnu orijentaciju; poziva države članice da poduzmu odgovarajuće mjere za suzbijanje i rješavanje uzroka izostajanja s nastave i ranog napuštanja školovanja;

29. naglašava ulogu minimalnog praga za potpuno plaćeni roditeljski dopust i dječji doplatak. Roditeljski dopust mogao bi se podijeliti na zasebna prava za svakog roditelja i omogućiti fleksibilno korištenje i kasnije tijekom djetinjstva;

30. ističe da je poboljšanje kvalitete osnovnog osposobljavanja nastavnika i nastavnica, odgojitelja i odgojiteljica te drugih relevantnih stručnjaka od ključne važnosti za obrazovanje, dobrobit i uključenost sve djece; uz to ističe potrebu za financiranjem škola i vrtića koje bi bilo primjereno, dugoročno stabilno i usklađeno s potrebama te kojim bi se zajamčila i održivost manjih škola u ruralnim područjima; osim toga, mogle bi se isplaćivati i subvencije za obrazovanje djece niskog socioekonomskog statusa;

31. jednim od ključnih ciljeva smatra sprečavanje produblivanja jaza u kvaliteti škola unutar država članica i unutar Unije;

32. pozdravlja prijedlog preporuke Vijeća o kombiniranom učenju za visokokvalitetno i uključivo osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, kao i prijedlog preporuke Vijeća o putevima do školskog uspjeha, čiji je cilj raskinuti vezu između razine obrazovanja i obrazovnog postignuća s jedne strane i društvenog, ekonomskog i kulturnog statusa s druge; podupire poziv Europske komisije upućen državama članicama da osiguraju istinski jednak pristup digitalnim alatima i mreži za pristup brzom internetu, digitalnoj pismenosti, pristupačnim internetskim obrazovnim materijalima i alatima za

svu djecu; istodobno ističe da je također važno u strategiju uključiti osiguravanje uređaja i izvanškolske potpore za djecu s posebnim potrebama, djecu koja žive u siromaštvu, u marginaliziranim sredinama, kao što su migrantska i romska djeca, ili u udaljenim i ruralnim područjima, kao i usmjeravanje i osposobljavanje u području digitalnih vještina za djecu, adolescente i adolescentice u socijalno nepovoljnom položaju i njihove obitelji; zalaže se za javnu financijsku potporu za digitalnu opremu za dotičnu djecu;

33. potiče razvoj dobro opremljenih škola za nadarenu djecu, posebno u regijama koje se suočavaju s velikim socijalnim izazovima;

34. naglašava da internetsko učenje nikada ne bi trebalo trajno zamijeniti podučavanje uživo, posebno kada je pristup tehnologiji ograničen. Naime, podučavanje uživo ima važnu ulogu u društvenoj interakciji te kvalitetnom učenju i razvoju;

35. ukazuje na važnost razvoja vještina za neovisan život mladih i osiguravanje osposobljavanja za edukatore u okviru programa dodjele bespovratnih sredstava;

36. naglašava da je potrebno osigurati funkcioniranje socijalnih usluga za mlade koji napuštaju sustav zaštite djece tako što će im se nuditi stambeni resursi, osposobljavanje i potpora koji potiču samostalan život radi njihove društvene i profesionalne integracije;

37. ističe potrebu za vođenjem razvojnih centara i besplatnim programima za skrb o talentima za nadarenu djecu koja žive u teškim uvjetima i žele učiti;

38. naglašava da bi obrazovne ustanove trebale imati mogućnost pružanja osnovnih usluga kako bi se osiguralo da djeca koja ih pohađaju budu dovoljno i fizički i mentalno zdrava;

Nasilje čiji su počinitelji i žrtve djeca

39. potiče Europsku uniju, države članice i regije da intenziviraju mjere za okončanje svih oblika nasilja i diskriminacije usmjerenih na djecu, uključujući fizičko, seksualno, ekonomsko i psihološko nasilje, zlostavljanje, zanemarivanje, maltretiranje i internetsko nasilje, prisilni brak, trgovanje djecom migrantima, mučenje, ubojstva iz časti, genitalno sakaćenje žena, incest, rano napuštanje školovanja i korištenje djece kao vojnika;

40. napominje da se u strategiji EU-a o pravima djeteta moraju uzeti u obzir sve regulatorne i druge inicijative relevantne za prava djece kako bi se osigurala dosljednost u zaštiti djece od nasilja, trgovine ljudima i zlostavljanja. Odbor Komisiju također poziva da objavi precizan raspored za predmetne prijedloge i osigura pravilnu provedbu preporuka;

41. naglašava važnost razvijanja preventivnih pristupa za borbu protiv nasilja nad djecom u svim njegovim oblicima na razini EU-a i u državama članicama, među ostalim, promicanjem dobrog postupanja i stvaranjem zaštitničkih okruženja za djecu i adolescente u svim područjima njihova života. Lokalne i regionalne vlasti te lokalne i regionalne specijalizirane institucije moraju biti uključene u razvoj preventivnih pristupa na nacionalnoj razini;

Zdravlje djece

42. poziva Europsku komisiju i države članice da promiču točne informacije o cijepljenju kako bi se povećalo povjerenje u strategiju cijepljenja i osiguralo da zdravlje djece ne bude pod negativnim utjecajem posljedica dezinformiranja;

43. pozdravlja strategiju za oporavak i otpornost u svrhu promicanja brzog i uključivog oporavka od pandemije COVID-a 19;

44. ističe potrebu za posebnom procjenom utjecaja pandemije na mentalno zdravlje djece i adolescenata kako bi se povećala ulaganja u zaštitu mentalnog zdravlja i osmislile strategije za zaštitu djece i mladih od mentalnih bolesti;

Prava djece i migracije

45. ističe da se treba pobrinuti za to da pravosudni sustav bude naklonjen djeci, s primjerenim i uključivim postupcima kojima se omogućuje da se u obzir uzmu posebne potrebe djece, te napominje važnost jamčenja prava djece da ih se sasluša te da im se informacije pružaju jasnim i jednostavnim jezikom koji mogu shvatiti i koji je lako razumljiv i prilagođen njihovoj dobi, sposobnosti shvaćanja i stupnju razvoja i, kada je to potrebno, da prime pomoć od pravnog zastupnika odnosno zastupnice;

46. pozdravlja predanost Europske komisije pružanju potpore državama članicama u razvoju djelotvornih i održivih alternativa zadržavanju djece tijekom migracijskih postupaka;
47. naglašava važnost pružanja potpore djeci žrtvama nasilja u obitelji olakšavanjem njihova pristupa socijalnim službama i službama za mentalno zdravlje kako bi se omogućio njihov oporavak i mentalna dobrobit. Osim toga, te službe moraju se angažirati protiv nasilnog ponašanja djece i olakšati reintegraciju mladih počinitelja nasilja;
48. protivi se zadržavanju djece iz razloga povezanih s migracijama. Najbolji interes djeteta mora biti vodeće načelo;
49. poziva na to da nadležno tijelo i/ili javna služba, čija je dužnost zaštititi djecu, pomno nadzire djecu u svim fazama;
50. pozdravlja predanost Europske komisije radu na tome da u opskrbnim lancima poduzeća iz EU-a ne bude dječjeg rada, posebno putem zakonodavne inicijative o održivom korporativnom upravljanju. Poziva na zabranu uvoza proizvoda koji su rezultat dječjeg rada;
51. naglašava važnost promicanja socijalne uključenosti i borbe protiv rasizma i diskriminacije djece i adolescenata koji su migranti bez pratnje;

Pravo djeteta da bude saslušano i uključeno u pitanja i odluke koje ga se tiču

52. ponavlja da se djeci mora zajamčiti mogućnost da budu uključena u odluke koje utječu na njihov život i da budu saslušana na način koji je primjeren njihovoj dobi i zrelosti, u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta i Poveljom Europske unije o temeljnim pravima;
53. naglašava važnost razvoja aktivnosti prevencije konzumiranja alkohola, duhana i droga među mladima. U tom pogledu preporučuje uključivanje lokalnih vlasti, obrazovnih ustanova i specijaliziranih institucija u razvoj preventivnih aktivnosti i podizanje svijesti o opasnostima uživanja alkohola, duhana i droga;
54. naglašava važnost podizanja svijesti o pravima djece i promicanja uključenosti djece u postupke donošenja odluka na svim razinama;
55. pozdravlja prijedlog Europske komisije za promicanje i poboljšanje uključivog i sustavnog sudjelovanja djece na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini uspostavom platforme za sudjelovanje djece;
56. potiče države članice i regije da uvedu nove i poboljšaju postojeće pristupe za sudjelovanje djece na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini i da za to osiguraju dostatna sredstva;
57. potiče Europsku uniju i države članice da intenziviraju promicanje dijaloga između nacionalnih donositelja odluka i mladih. U tom pogledu predlaže organiziranje zajedničkih radionica, u suradnji s lokalnim vlastima, usmjerenih na uključivanje mladih u donošenje odluka i uzimanje u obzir njihovih stajališta o politikama koje se na njih odnose;
58. pozdravlja to što je Europska komisija nedavno imenovala prvu europsku koordinatoricu za mlade, Biljanu Sirakovu, u skladu s prijedlogom iz Komisijine strategije EU-a za mlade za razdoblje 2019. – 2027.; ponavlja svoj poziv na planiranje redovitih sastanaka OR-a i koordinatorice za mlade i na to da se formalizira njihova suradnja ⁽¹⁾;

ZAKLJUČCI

59. poziva na to da se najmanje 5 % sredstava iz ESF-a plus pod podijeljenim upravljanjem namijeni potpori projektima u okviru europskog jamstva za djecu i na to da se uspostavi djelotvoran investicijski ekosustav za europsku djecu kombiniranjem sredstava EU-a i nacionalnih sredstava. Za svaku državu članicu trebalo bi imenovati nacionalnog koordinatora za jamstvo za djecu, koji bi imao ovlasti potrebne za promicanje i praćenje pitanja povezanih sa strategijom o pravima djeteta i jamstvom za djecu te za izvješćivanje o njima. Svoj djeci mora se zajamčiti, u skladu s Konvencijom UN-a o pravima djeteta i Poveljom Europske unije o temeljnim pravima, mogućnost da budu uključena u odluke koje utječu na njihov život i da budu saslušana na način koji je primjeren njihovoj dobi i zrelosti;

⁽¹⁾ Mišljenje OR-a „Europske snage solidarnosti i nova strategija EU-a za mlade” (COR-2018-03892-00-00-AC-TRA).

60. napominje da je potrebno prepoznati i utvrditi ključnu ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u borbi protiv siromaštva i u zaštiti djece od svih oblika nasilja, kao i njihovu presudnu ulogu u sprečavanju diskriminacije i socijalne isključenosti. Ta se uloga jasno odražava u naporima u borbi protiv pandemije COVID-a 19 na lokalnoj razini, kad su mnoge regije, gradovi i općine brzo reagirali i proveli mjere za ublažavanje negativnih učinaka na siromaštvo djece, primjerice raznim načinima pružanja pomoći u hrani potrebitim obiteljima;

61. napominje da bi se države članice i drugi akteri trebali pripremiti za brojne izazove koji se mogu očekivati nakon pandemije zbog promjena u životnim uvjetima djece i obitelji. U prijedlogu o europskom jamstvu za djecu lokalne i regionalne vlasti imaju središnju ulogu u pružanju ciljanih ključnih usluga. Stoga je izuzetno bitno da lokalne vlasti i regije budu uključene kao ključni partneri u razvoju i provedbi jamstva za djecu, promicanju višerazinskog upravljanja i razvijanju zajedničke odgovornosti i koordiniranih strategija za lokalnu, nacionalnu i europsku razinu.

Bruxelles, 12. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

Mišljenje Europskog odbora regija – Istinsko uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti u pripremu sporazuma o partnerstvu i operativnih programa za razdoblje 2021.–2027.

(2022/C 61/04)

Izvjestitelj: Juraj DROBA (SK/ECR), predsjednik Bratislavske samoupravne pokrajine

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. ističe da je kohezijska politika kao glavni investicijski instrument EU-a prvenstveno usmjerena na smanjenje ekonomskih, socijalnih i teritorijalnih nejednakosti među regijama EU-a, svladavanje strukturnih izazova kao što su otvaranje radnih mjesta, očuvanje postojećih radnih mjesta, konkurentnost i gospodarski rast te rješavanje pitanja poput klimatskih promjena, održive mobilnosti i socijalne isključenosti; istovremeno naglašava da regije, gradovi i općine snose odgovornost za sveukupni i održivi razvoj svojih područja i da bi stoga trebali raspolagati odgovarajućim financijskim sredstvima za obavljanje te zadaće;
2. naglašava da dodana vrijednost kohezijske politike EU-a nadilazi njezin dokazani pozitivan gospodarski, socijalni i teritorijalni učinak s obzirom na to da pokazuje i predanost država članica i regija jačanju europske integracije;
3. naglašava da zakonodavstvo EU-a o kohezijskoj politici zahtijeva sudjelovanje lokalnih i regionalnih vlasti u svim fazama programskog razdoblja, od planiranja preko provedbe i praćenja do evaluacije; smatra da bi ta tijela u okviru programiranja trebala biti u potpunosti uključena u postupak analiziranja potreba i utvrđivanja mjera za pripremu sporazuma o partnerstvu i tematskih operativnih programa u cilju suočavanja sa specifičnim izazovima u regijama i ispunjavanja ciljeva kohezijske politike. U suprotnom postoji rizik da način sastavljanja tih dokumenata neće odgovarati potrebama na terenu;
4. ističe da su ključna pravila za uključivanje partnera sadržana u Europskom kodeksu ponašanja za partnerstvo u okviru europskih strukturnih i investicijskih fondova ⁽¹⁾ (Europski kodeks), koji je i dalje na snazi za novo programsko razdoblje;
5. napominje da je strateško planiranje temelj uspješne provedbe kohezijske politike. Ključni su dokumenti te politike sporazumi o partnerstvu i operativni programi u kojima su utvrđeni strateški prioriteti, uključujući dodjelu financijskih sredstava i predložene mjere, i koji će imati velik utjecaj na razvoj regija tijekom idućeg desetljeća;
6. poziva na to da se bez odgode donesu glavni strateški dokumenti za novo programsko razdoblje kako bi provedba mogla započeti što je prije moguće;
7. pozdravlja zanimanje koje je slovensko predsjedništvo Vijeća EU-a izrazilo za daljnje razmatranje teme partnerstva u okviru ESIF-a u cilju poboljšanja njegove primjene i spreman je na suradnju;

Primjena načela partnerstva i višerazinskog upravljanja

8. načelo partnerstva i model višerazinskog upravljanja, koji se temelje na poboljšanoj koordinaciji javnih tijela, gospodarskih i socijalnih partnera i civilnog društva mogu djelotvorno doprinijeti boljem komuniciranju o ciljevima i rezultatima politika EU-a;
9. napominje da je partnerski pristup participativan i kolektivni proces u kojem sudjeluju javna tijela na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, kao i relevantni socioekonomski partneri i predstavnici civilnog društva;

⁽¹⁾ Delegirana uredba Komisije (EU) br. 240/2014 od 7. siječnja 2014. o europskom kodeksu ponašanja za partnerstvo u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova (SL L 74, 14.3.2014., str. 1.).

10. ističe da se primjenom načela partnerstva i višerazinskog upravljanja doprinosi boljem utvrđivanju potreba, snažnijoj kolektivnoj predanosti postizanju ciljeva, kao i osjećaju „odgovornosti” među uključenim partnerima i boljoj komplementarnosti s drugim instrumentima. Njihovom primjenom doprinosi se i jačanju potpore zajedničkom europskom projektu informiranjem o načinu na koji kohezijska politika doprinosi rješavanju lokalnih problema, čime se EU približava građanima i smanjuje demokratski deficit;

11. smatra da temeljita analiza koju lokalne i regionalne vlasti provode na svojim područjima pruža temelj za dobro osmišljavanje programa. Nadalje, suradnjom među dionicima na različitim razinama vlasti doprinosi se boljoj sinergiji među njihovim politikama i izbjegavaju udvostručavanja ili proturječni pristupi unutar određenog područja;

12. naglašava da regionalne i lokalne vlasti već imaju bogato iskustvo u pripremi i provedbi nekoliko programskih razdoblja, što trebaju iskoristiti u skladu s načelom partnerstva za bolje osmišljavanje novog programskog razdoblja; međutim, ističe i da njihovo iskustvo pokazuje da se poštovanje načela partnerstva i višerazinskog upravljanja razlikuje među državama članicama EU-a te da postupci središnjih uprava nisu nužno uključivi;

13. općenito primjećuje da se formalno partnerstvo primjenjuje u decentraliziranim ili saveznim državama s uspostavljenim mehanizmima suradnje, iako ima prostora za poboljšanje, dok je uloga lokalnih i regionalnih vlasti u manjim unitarnim državama često ograničena. U mnogim zemljama istodobno prevladava osjećaj da, što su regije, gradovi i općine udaljeniji od glavnoga grada, to je slabija njihova uloga u pripremi programskog razdoblja; poziva sve države članice EU-a da zajamče pravilnu primjenu višerazinskog upravljanja kako bi sve lokalne i regionalne vlasti imale koristi od njega;

14. izražava veliku zabrinutost zbog toga što nije moguće u svim državama članicama pravilno primjenjivati načelo partnerstva. Pregovori o sporazumima o partnerstvu i operativnim programima pokazali su da, iako je u većini slučajeva provedeno savjetovanje s lokalnim i regionalnim vlastima, njihovo uključivanje nije bilo ekvivalentno punopravnom partnerstvu kako je utvrđeno u Europskom kodeksu ponašanja za partnerstvo;

15. zabrinut je što su neke države članice postigle tek ograničeni napredak u otvaranju prostora za dijalog i komunikaciju radi definiranja regionalnih strateških dokumenata za programsko razdoblje 2021. – 2027., i to do te mjere da se još ne zna koja će se financijska sredstva iz strukturnih fondova staviti na raspolaganje za provedbu operativnih programa;

16. zabrinut je zbog glavnih zaključaka studije⁽²⁾ koji pokazuju da se sudjelovanje partnera u pripremi novog programskog razdoblja tek neznatno poboljšalo u usporedbi s programskim razdobljem 2014. – 2020. te da se način provedbe partnerstva tek neznatno promijenio, zbog čega se njegov potencijal nije u potpunosti iskoristio; također je zabrinut zbog zaključka da je prevelik udio lokalnih i regionalnih vlasti uključen samo u javna savjetovanja i da ne igra izravnu ulogu u sastavljanju strateških dokumenata. U zemljama u kojima načelo partnerstva nije pravilno uspostavljeno, već je samo površno, Europska komisija trebala bi također pomoći ispitati mehanizme za njegovu pravilnu uspostavu;

17. poziva Europsku komisiju i države članice da povećaju privlačnost financiranja u okviru kohezijske politike EU-a daljnjim pojednostavljenjem i ograničavanjem prekomjerne regulacije te da razmotre smanjenje složenosti i, prema potrebi, smanjenje broja propisa i smjernica;

18. smatra da se punopravno partnerstvo ne može nametnuti nijednom uredbom ili zakonodavnim aktom, već je ono rezultat dugoročnog dijaloga utemeljenog na uzajamnom povjerenju i poštovanju, političkoj kulturi i iskrenom interesu uključenih strana za iznalaženje najboljih rješenja za dotično područje; ističe da taj dugoročni dijalog utemeljen na povjerenju iziskuje i jasan i pouzdan pravni i operativni okvir za koji su također odgovorne institucije EU-a;

19. žali zbog toga što se u Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost ne zahtijeva primjena Kodeksa ponašanja, već samo preporučuje uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti, što je dovelo do toga da su nacionalni planovi za oporavak i otpornost pripremljeni iza zatvorenih vrata i uz vrlo slabu uključenost i neznatan doprinos lokalnih i regionalnih vlasti, čime je u opasnost dovedena sposobnost apsorpcije i upotrebe sredstava. To lokalne i regionalne vlasti u praksi čini tijelima koja samo provode odluke država članica o svojim nadležnostima;

⁽²⁾ *Application of the principles of partnership and multi-level governance in Cohesion Policy programming 2021.–2027.* (Primjena načela partnerstva i višerazinskog upravljanja u izradi programa kohezijske politike 2021.–2027.), <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/effcb753-a6ff-11eb-9585-01aa75ed71a1>.

20. ističe da se u brojnim zemljama potencijal partnerstva nedovoljno iskorištava i nedovoljno uzima u obzir te poziva na traženje primjera dobre prakse kako bi se dionicima omogućilo da budu istinski uključeni; žali i zbog toga što vlade u nekoliko država članica nisu otvorene prema novim pristupima za uključivanje partnera i repliciraju ustaljene obrasce iz prošlosti, što otežava provedbu istinskog partnerstva; u tom kontekstu, međutim, pozdravlja namjeru Europske komisije da obnovi Europsku zajednicu prakse o partnerstvu s ciljem razmjene iskustava i izgradnje kapaciteta te je spreman aktivno doprinosti toj inicijativi;

21. naglašava da je mobilizacija dionika, jačanje njihovih kapaciteta i razmatranje njihovih stajališta i dalje najveći izazov u provedbi partnerstva te žali što nekoliko prigovora lokalnih i regionalnih vlasti iz posljednjeg programskog razdoblja nije uzeto u obzir, zbog čega su i dalje prisutni problemi s mobilizacijom partnera; stoga poziva Europsku komisiju da od država članica zahtijeva da objasne zašto ti prigovori nisu uzeti u obzir i da predstave konkretne mjere za mobilizaciju i jačanje kapaciteta dionika u novom programskom razdoblju;

22. smatra da istinska uspostava postupaka višerazinskog upravljanja zahtijeva ne samo vertikalni pristup koji uključuje različite razine upravljanja, već i horizontalnu dimenziju koja uključuje relevantne socioekonomske partnere, predstavnike civilnog društva ili akademske zajednice;

23. ističe da se lokalne vlasti često osjećaju nedovoljno zastupljenima i da imaju sporednu ulogu ili da ih se ne sluša u pripremnim postupcima. S obzirom na velik broj općina koje sudjeluju u pregovorima, uglavnom ih predstavljaju njihova krovna udruženja, koja stoga imaju važnu ulogu u postupku pripreme. Međutim, unutar njihovih struktura potrebni su odgovarajući kapaciteti da bi se osigurao učinkovit protok informacija prema gradovima i općinama kako bi im se omogućilo da budu dovoljno upoznati s tekućim postupcima i da mogu na njih utjecati preko svojih udruženja;

24. naglašava da lokalne i regionalne vlasti trebaju imati prevladavajuću ulogu u odborima za praćenje operativnih programa te poziva upravljačka tijela da ih u potpunosti uključe u pripremu programa Interrega;

25. poziva na potpunu provedbu načela partnerstva i u okviru novih instrumenata, kao što su mehanizam za pravednu tranziciju, Mehanizam za oporavak i otpornost te drugi novi instrumenti koji se financiraju u okviru instrumenta *Next Generation EU*; ističe da će Mehanizam za oporavak i otpornost imati velik utjecaj na kohezijsku politiku i upozorava na rizik od mogućih udvostručavanja i nedosljednosti između tih instrumenata;

26. poziva na to da se načelo partnerstva primjenjuje i u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) pri izradi i provedbi strateških planova usmjerenih na ruralni razvoj; u tom bi pogledu lokalne i regionalne vlasti trebale biti intenzivno uključene, posebno u aktivnosti u okviru Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR); ističe mogućnosti koje pruža primjena načela partnerstva u sklopu ZPP-a, posebno u pogledu pronalaženja sinergija između projekata koji se financiraju u okviru EFRR-a i drugog stupa ZPP-a;

27. naglašava važnost paralelne diplomacije regionalnih i lokalnih vlasti na europskoj razini i poziva Europsku komisiju da ih uključi u pregovore o obliku sporazuma o partnerstvu i operativnih programa; iznoseći argumente utemeljene na pouzdanim podacima i njihovu poznavanju lokalnih problema, ta tijela mogu doprinijeti djelotvornijem i realnijem određivanju prioriteta u strateškim dokumentima;

28. ističe da lokalne i regionalne vlasti pri osmišljavanju svojih operativnih programa mogu dati istaknuto mjesto rodno osviještenoj politici u skladu s člankom 16. točkom (f) međuinstitucijskog sporazuma, ambicijom Europske komisije da se ta politika uključi u programe EU-a i planom da se najkasnije do 1. siječnja 2023. u procjene učinka uvede metodologija za procjenu učinka na rodnu ravnopravnost; poziva države članice i lokalne i regionalne vlasti da to uzmu u obzir u svim koracima izrade programa;

29. ističe da bi u nekim slučajevima činjenica da za pripremu nacionalnih planova za oporavak i otpornost i sporazuma o partnerstvu postoje različiti vremenski okviri mogla ometati djelotvornu institucijsku koordinaciju i ograničavati uspostavu sinergija; potencijalno davanje prednosti financiranju u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost u odnosu na financiranje u okviru kohezijske politike zbog insistiranja na brznoj provedbi i apsorpciji sredstava moglo bi smanjiti aktivnosti programiranja i provedbe kohezijske politike do 2027. godine, što bi dovelo do dodatnih kašnjenja i problema u apsorpciji financijskih sredstava za koheziju; upozorava na to da prijete opasnost od neujednačenog oporavka raznih regija

Europe i povećanja nejednakosti zbog toga što se razvijanju planova financiranih iz Mehanizma za oporavak i otpornost ne pristupa lokalizirano; stoga poziva europske i nacionalne vlasti da ubrzaju pripremu sporazuma o partnerstvu i operativnih programa te da pojačaju sinergiju između sporazuma o partnerstvu i nacionalnih planova za oporavak i otpornost;

30. poziva na pravovremeno slanje relevantnih dokumenata lokalnim i regionalnim vlastima prije radnih sastanaka; istodobno žali zbog toga što partneri često imaju vrlo malo vremena za iznošenje primjedbi na dokumente te stoga traži da im se pruži primjereni vremenski okvir koji odgovara važnosti dokumenata o kojima se raspravlja. Uključivanje regionalnih i lokalnih vlasti ne bi trebalo biti puka formalnost te bi na sve iznesene primjedbe trebalo pružiti povratnu informaciju;

31. poziva Europsku komisiju da pomno prati primjenu načela partnerstva i u neformalnim pregovorima s državama članicama i u ocjenjivanju nacrtu sporazuma o partnerstvu i operativnih programa, kao i da državama članicama i relevantnim tijelima pruži preporuke za poboljšanje partnerskih procesa;

32. predlaže da se u suradnji sa slovenskim predsjedništvom Vijeća EU-a organizira zajednička radionica koja će se baviti uključivanjem regionalnih i lokalnih vlasti i razmatranjem njihovih stajališta kako bi se osigurala učinkovitija priprema i provedba programa kohezijske politike; nadalje predlaže da se o temi partnerstva u okviru ESIF-a raspravlja i u kontekstu inicijative za „bolju regulativu” i da je se uvrsti na dnevni red sastanaka Vijeća kako bi se istaknule prednosti djelotvornog partnerstva i višerazinskog upravljanja u pripremi i provedbi programa kohezijske politike, čime bi se pokazalo da taj pristup doprinosi postizanju zajedničkih ciljeva politike EU-a i da bi se stoga trebao primjenjivati i u drugim područjima politika;

Europski kodeks ponašanja o partnerstvu u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova

33. ističe važnost europskog kodeksa ponašanja za partnerstvo i ulogu načela partnerstva u poboljšanju zajedničke obveze i odgovornosti u pogledu kohezijske politike;

34. napominje da Europski kodeks ponašanja pruža detaljne preporuke za djelotvornu provedbu partnerstva, uzimajući u obzir specifične potrebe na lokalnoj i regionalnoj razini;

35. naglašava da se člankom 6. Delegirane uredbe Komisije zahtijeva uravnoteženo sudjelovanje partnera u sastavljanju sporazuma o partnerstvu i operativnih programa, kao i usklađenost s Europskim kodeksom ponašanja; stoga poziva upravljačka tijela i središnja koordinacijska tijela da u potpunosti provedu navedene zahtjeve i uključe partnere i u procese koji nadilaze isključivo formalna savjetovanja;

36. namjerava pomno pratiti primjenu Europskog kodeksa ponašanja tijekom sastavljanja sporazuma o partnerstvu i operativnih programa, u skladu sa svojim političkim prioritetima za razdoblje 2020. – 2025. ⁽³⁾; isto tako, poziva Komisiju da prije nego što odobri nacionalne sporazume o partnerstvu i operativne programe provjeri je li načelo partnerstva provedeno na odgovarajući način;

37. napominje da je načelo partnerstva uspostavljeno u kontekstu Europskog kodeksa ponašanja za programsko razdoblje 2014. – 2020. te stoga ne odražava nove instrumente i stanje od izbijanja pandemije; smatra da bi načelo partnerstva stoga trebalo ojačati u Europskom kodeksu ponašanja, na što je već pozivao u svojim ranijim mišljenjima;

38. poziva na potpuno uključivanje regionalnih i lokalnih vlasti u preispitivanje na sredini programskog razdoblja 2021.–2027. To bi trebalo uključivati mišljenje OR-a o iskustvima u provedbi tijekom prvih godina i očekivanjima lokalnih i regionalnih vlasti u pogledu financijskih omotnica, kao i o tehničkoj provedbi do kraja tekućeg programskog razdoblja; osim toga, to bi moglo dovesti i do izrade studije kojom se ocjenjuje iskustvo u primjeni preporuka Europskog kodeksa ponašanja deset godina nakon njegova uvođenja 2024.; OR bi trebao biti uključen u izradu specifikacije studije, raspravu o njoj i sastavljanje preporuka za praćenje njezinih zaključaka;

39. poziva Europsku komisiju da pomno prati i evaluira provedbu Europskog kodeksa ponašanja te da ga, ako se partnerstvo ne bude primjenjivalo u dovoljnoj mjeri, revidira na temelju primjera dobre prakse u državama članicama; poziva Europsku komisiju da u slučaju revizije Kodeksa uzme u obzir preporuke iz ovog mišljenja, kao i zaključke sa stručnih radionica;

⁽³⁾ <https://cor.europa.eu/hr/our-work/Pages/cor-priorities.aspx>

40. preporučuje da Europska komisija na temelju prikupljenih dobrih primjera pozove države članice na izradu akcijskih planova o tome kako poboljšati partnerski pristup u provedbi i praćenju tekućeg programskog razdoblja;

41. istodobno preporučuje Europskoj komisiji da razmotri uspostavu barometra za primjenu partnerstva kojim bi se potaknula njegova veća upotreba;

Lokalizirani pristup

42. naglašava da je uključivanje lokalnih i regionalnih vlasti u sastavljanje sporazuma o partnerstvu i operativnih programa ključan uvjet za osiguravanje njihove strateške konfiguracije kako bi odražavali stvarne potrebe dotičnog područja te smatra da je djelotvorna provedba partnerstva i višerazinskog upravljanja ključna za bolje utvrđivanje prioriteta ulaganja koji će se podupirati sredstvima iz ESIF-a. Kako bi se ulaganja djelotvorno usmjerila, ključno je uzeti u obzir regionalne i lokalne posebnosti dotičnog područja, uključujući prirodne i demografske čimbenike koji ga stavljaju u nepovoljan položaj. Također je potrebno uključiti lokalne i regionalne vlasti u odabir pokazatelja i dodjelu sredstava na regionalnoj razini, čiji bi opseg trebao odgovarati strukturnim problemima tog područja; zbog razlika među regijama i unutar njih i dalje je potrebno ulagati u osnovnu infrastrukturu i osigurati osnovne usluge u području okoliša, prometa, informacijskih i komunikacijskih tehnologija, socijalnih usluga, zdravstva i obrazovanja;

43. naglašava da su regije, gradovi i općine upoznati sa svojim područjima i njihovim glavnim izazovima pri ostvarivanju europskih ciljeva, poput zelenog plana, i globalnih programa, poput ciljeva održivog razvoja; svjesni su prednosti i nedostataka svoje socioekonomske strukture (npr. područja s problemima u području mobilnosti, okoliša i održive tranzicije, klime, energetske tranzicije, socijalne uključenosti, obrazovanja, digitalizacije, borbe protiv nejednakosti itd.) i na temelju podataka mogu procijeniti očekivani učinak svake mjere i predložiti ciljanije mjere ili preoblikovanje postojećih mjera;

44. naglašava da je pandemija bolesti COVID-19 još jednom pokazala važnu ulogu lokalnih i regionalnih vlasti u provedbi strukturnih i investicijskih fondova; istovremeno je uočen nedostatak financijskih sredstava u mnogim jedinicama lokalnih i regionalnih vlasti; u tom pogledu Odbor pozdravlja mjere fleksibilnosti koje je Europska komisija uvela u paketima CRII i CRII+; poziva Komisiju da iznese prijedlog o produljenju stope sufinanciranja od 100 % za još godinu dana, proširenju pravila „N+3” i privremenom povećanju praga za državne potpore *de minimis* kako bi lokalne i regionalne vlasti dobile dostatnu potporu u ovim izazovnim vremenima;

45. smatra da lokalizirani pristup može znatno doprinijeti održivoj zelenoj i digitalnoj tranziciji te preporučuje da se češće provode procjene teritorijalnog učinka u okviru različitih ciljeva kohezijske politike te ciljeva europskog zelenog plana i digitalne strategije;

46. smatra da bi umjesto isključivo sektorskog pristupa pri svladavanju teritorijalnih izazova prednost trebalo dati lokaliziranom i integriranom pristupu. Upravo negativne posljedice sektorske segmentacije i potiskivanje interesa uključenih strana otežavaju sveobuhvatan i integriran pristup rješavanju problema;

47. smatra da integrirane teritorijalne strategije za regije i gradove (koje se temelje na integriranim teritorijalnim ulaganjima i lokalnom razvoju pod vodstvom zajednice) imaju golem potencijal da pozitivno utječu na usmjerenost nacionalnih operativnih programa kako bi se uzeli u obzir konkretni regionalni i lokalni izazovi; stoga poziva na usklađivanje operativnih programa s tim strategijama kako bi se postavili jasni ciljevi za te programe. U relevantne dijelove operativnih programa trebalo bi uključiti i regionalnu dimenziju kako bi se izbjegle nedosljednosti između različitih strateških dokumenata;

48. pozdravlja činjenicu da će se u programskom razdoblju 2021.–2027. snažan naglasak staviti na integrirana teritorijalna ulaganja u provedbi i smatra da bi, prema potrebi, mjere predložene u integriranim strategijama trebalo sustavno podupirati bez potrebe za pozivima na interes na strani potražnje. Strategije integriranih teritorijalnih ulaganja trebale bi biti sveobuhvatne i obuhvaćati mjere bez obzira na nadležnosti uključenih tijela (država, regija, općina);

49. ističe da regije EU-a u okviru provedbe integriranih teritorijalnih ulaganja imaju dobro uhodane platforme za suradnju koje se temelje na načelima partnerstva i višerazinskog upravljanja i s pomoću kojih je moguće jasno odrediti ključne izazove i utvrditi najprikladnije odgovore;

50. poziva na uspostavu djelotvornih mehanizama kojima bi se lokalnim i regionalnim vlastima omogućilo sudjelovanje u odabiru mjera integriranih teritorijalnih ulaganja na temelju teritorijalnog načela, bez obzira na nadležnosti uključenih subjekata; preporučuje Europskoj komisiji i državama članicama da analiziraju postojeće djelotvorne mehanizme suradnje u državama članicama, koji mogu poslužiti kao primjeri dobre prakse;

51. smatra korisnim razmotriti utvrđivanje prioriteta unutar manjih dinamičnih tematskih skupina koje će, na temelju provjerljivih teritorijalnih podataka, analizirati izazove i predložiti odgovore u okviru određene sektorske teme;

52. svjestan je da nedostatak podataka na regionalnoj razini i u okviru prekograničnih regija predstavlja prepreku djelotvornom usmjeravanju ulaganja; stoga poziva Europsku komisiju da ojača prikupljanje statističkih podataka (putem Eurostata i ESPON-a) na razini NUTS 3 u okviru različitih sektorskih politika relevantnih za ciljeve kohezijske politike – podataka koji će se koristiti i za mjerenje napretka postignutog u dotičnom području; smatra i da je indeks društvenog napretka EU-a, čiju je ažuriranu verziju Europska komisija predstavila krajem 2020., odgovarajući instrument;

53. također smatra da nedostatak administrativnih i analitičkih kapaciteta predstavlja prepreku djelotvornom uključivanju lokalnih i regionalnih vlasti te poziva da se to ojača u novom programskom razdoblju;

Upotreba digitalnih alata i posljedice pandemije

54. žali zbog toga što su zbog izbijanja pandemije odgođeni pregovori o programima EU-a među zakonodavnim tijelima, a time i sastavljanje sporazuma o partnerstvu i operativnih programa, koji nisu bili dovršeni prije početka novog programskog razdoblja, te poziva na hitno ubrzanje pripremnog rada i intenziviranje rasprava;

55. žali i zbog toga što su mjere poduzete za ublažavanje širenja pandemije također prekinule ili ograničile suradnju s regionalnim i lokalnim vlastima, što je u nekim slučajevima trajalo i po nekoliko mjeseci i što će se negativno odraziti na razvoj dotičnih područja;

56. upozorava na trendove centralizacije u programiranju i provedbi europskih strukturnih i investicijskih fondova kao posljedice pandemije i preklapanja dvaju programskih razdoblja;

57. napominje da je pandemijska kriza također pružila priliku za uključivanje partnera putem raširene upotrebe digitalnih komunikacijskih alata koji su u određenoj mjeri olakšali interakciju među dionicima i pozitivno utjecali na uravnoteženu uključenost partnera koji inače ne bi mogli sudjelovati u postupku pripreme;

58. međutim, napominje da su mogućnosti interakcije s partnerima na internetskim sastancima često ograničene i stoga smatra da tijekom navedenih sastanaka treba stalno poboljšavati uvjete te interakcije. Potrebno je usvojiti niz tehnika i pristupa vodećim raspravama, zajedno s tehničkom pomoći, kako bi se osiguralo što lakše održavanje internetskih sastanaka;

59. usto preporučuje oslanjanje na primjere dobre prakse u upotrebi internetskih i interaktivnih komunikacijskih alata za budućnost, ali smatra da digitalna rješenja ne mogu zamijeniti fizičke sastanke i savjetovanja te da bi ih trebalo upotrebljavati samo kao dopunsko sredstvo ovisno o formatu i vrsti rasprave.

Bruxelles, 12. listopada 2021.

*Predsjednik
Europskog odbora regija*
Apostolos TZITZIKOSTAS

Mišljenje Europskog odbora regija – Agenda EU-a za borbu protiv terorizma: predviđanje, sprečavanje, zaštita i odgovor

(2022/C 61/05)

Izvjestitelj:	Karl VANLOUWE (BE/EA), zastupnik u Flamanskom parlamentu
Referentni dokumenti:	Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Agenda EU-a za borbu protiv terorizma: predviđanje, sprečavanje, zaštita i odgovor COM(2020) 795 final

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

Uvod

1. pozdravlja Agendu Komisije za borbu protiv terorizma ⁽¹⁾ u kojoj se prepoznaje ključna uloga lokalnih i regionalnih vlasti, između ostalog u pogledu sprečavanja radikalizacije i zaštite javnih prostora;
2. slaže se s Komisijom da prekogranična priroda terorističkih mreža zahtijeva jačanje suradnje kako bi se zaštitile i poduprle naše zajedničke vrijednosti i norme, naš europski način života i naše pluralističko društvo;
3. ističe da je borba protiv terorizma dio sigurnosne politike koja je u zajedničkoj nadležnosti Unije i država članica, pri čemu su očuvanje javnog poretka i zaštita unutarnje sigurnosti u nadležnosti država članica u skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije ⁽²⁾. Osim toga, naglašava ulogu regionalnih tijela kaznenog progona u određenim državama članicama;
4. ističe da su teroristički napadi u EU-u različito motivirani i da ih je Europol podijelio u 5 kategorija: džihadistički terorizam, lijevi i anarhistički terorizam, desničarski terorizam, etno-nacionalistički i separatistički terorizam te terorizam usmjeren na jedno konkretno pitanje; osim toga, ukazuje na sve veću pojavu počinitelja koji djeluju sami ⁽³⁾;
5. ističe da mjere protiv COVID-a 19 kojima se ograničava sloboda kretanja otežava djelovanje terorista, no oni, nažalost, ipak pronalaze načine za zaobilazanje tih ograničenja. Osim toga, potrebno je uzeti u obzir socioekonomske posljedice pandemije, koje pridonose stvaranju dodatnog rizika od radikalizacije i nastanku krizne situacije koju teroristi mogu iskoristiti za daljnje promicanje svojih ciljeva i aktivnosti ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾;

Predviđanje*Strateški obavještajni podaci i procjena prijetnji*

6. prepoznaje, u kontekstu prekogranične prirode terorističkih mreža, ključnu važnost Obavještajnog i situacijskog centra Europske unije (EU INTCEN) za unutarnju sigurnost EU-a i pozdravlja poziv Komisije na bolju integraciju strateških obavještajnih podataka i nastavak pružanja kvalitativnih procjena prijetnji EU INTCEN-u koje na raspolaganje stavljaju nacionalne sigurnosne i obavještajne službe, kao i potrebnih resursa;

⁽¹⁾ COM(2020) 795 final.⁽²⁾ Članci 4., 67. i 72. UFEU-a.⁽³⁾ Europol (2020). Izvješće o stanju i trendovima u području terorizma u Europskoj uniji (TE-SAT), 2020.⁽⁴⁾ Europol (2020). Izvješće o stanju i trendovima u području terorizma u Europskoj uniji (TE-SAT), 2020.⁽⁵⁾ Izvršna uprava Odbora Ujedinjenih naroda za borbu protiv terorizma (UNCTED). Utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na terorizam, borbu protiv terorizma i nasilnog ekstremizma.

Jačanje kapaciteta ranog otkrivanja

7. pozdravlja, u kontekstu istraživanja EU-a u području sigurnosti, povećanje kapaciteta za rano otkrivanje potencijalnih terorističkih prijetnji i naglašava važnost interoperabilnosti za razmjenu informacija;

8. podržava daljnju integraciju istraživačkog aspekta u ciklus sigurnosne politike u okviru programa Obzor Europa i prijedlog da Europol podrži utvrđivanje ključnih tema istraživanja te pripremu i provedbu relevantnih okvirnih programa EU-a;

Ostajanje u prednosti: uloga novih tehnologija

9. prepoznaje mogućnosti novih inovativnih tehnologija kao što su umjetna inteligencija i bespilotne letjelice za proaktivno otkrivanje terorističkih prijetnji i doprinos sigurnosti javnih prostora; pozdravlja predanost Komisije financiranju projekata za razvoj novih tehnologija u okviru plana EU-a ⁽⁶⁾ za gradove te poziva na razmjenu najboljih praksi između vlada, industrije i stručnjaka;

10. ističe da nove tehnologije predstavljaju i nove prijetnje te pozdravlja, među ostalim, planove Komisije za bolje otkrivanje, praćenje i utvrđivanje potencijalno zlonamjernih bespilotnih letjelica;

11. naglašava kontinuiranu potrebu, posebice kad je riječ o novim tehnologijama, za postizanjem ravnoteže između, s jedne strane, prava na sigurnost i tjelesni integritet i, s druge strane, drugih temeljnih prava i sloboda; u to bi trebalo uključiti sustav provjere i ravnoteže te naglasak staviti na proporcionalnost i neovisni sudski nadzor;

Prevenција

Suzbijanje ekstremističkih ideologija na internetu

12. pozdravlja predanost Komisije da se u suradnji s Europolom ojača nadležni odjel Europolu u smislu resursa i kapaciteta te da podupre daljnju provedbu Protokola EU-a za krizne situacije s ciljem suzbijanja širenja terorističkih sadržaja na internetu;

13. prima na znanje predanost Komisije proširenju popisa kaznenih djela na razini EU-a ⁽⁷⁾ na zločine iz mržnje i govor mržnje te njezin prijedlog Akta o digitalnim uslugama ⁽⁸⁾; naglašava potrebu da se u tom pogledu uzmu u obzir pravni okviri u državama članicama te ističe da uvijek treba imati u vidu sva temeljna prava i slobode, uključujući pravo na slobodu izražavanja;

14. naglašava važnost širenja protuargumenata i alternativnih argumenata u borbi protiv radikalizacije, terorizma i dezinformacija te pozdravlja predanost Komisije pružanju potpore državama članicama u razvoju te strateške komunikacije;

Potpore lokalnim akterima za otpornije zajednice

15. želi i dalje imati aktivnu ulogu u borbi protiv radikalizacije te pozdravlja potporu Komisije Mreži „osvještavanje o radikalizaciji” ⁽⁹⁾ i inicijativi „Gradovi EU-a protiv radikalizacije” ⁽¹⁰⁾;

16. naglašava, posebno u pogledu ranog otkrivanja radikalizacije, važnost multidisciplinarnog pristupa u suradnji s civilnim društvom; ukazuje na najbolje prakse kao što su lokalne integrirane sigurnosne ćelije koje povezuju lokalne uprave, policiju, socijalnu službu i organizacije za prevenciju, (neformalne) obrazovne usluge, vjerske savjetnike itd. u primjeni individualnog pristupa radikaliziranim osobama ⁽¹¹⁾, u tom kontekstu ističe načelo poslovne tajne koje je od ključne važnosti i poziva na razmjenu najboljih praksi te naglašava da je potrebno u obzir uzeti zakonodavstvo u državama članicama u području zaštite prava na privatnost;

⁽⁶⁾ <https://futurium.ec.europa.eu/en/urban-agenda/security-public-spaces>

⁽⁷⁾ Članak 83. stavak 1. UFEU-a.

⁽⁸⁾ COM(2020) 825 final.

⁽⁹⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation_en

⁽¹¹⁾ https://preventie-radicalisering-polarisering.vlaanderen.be/sites/preventie-radicalisering-polarisering/files/leidraad_livc.pdf

17. podsjeća da su lokalne i regionalne vlasti najizvravnije suočene s prilikama i izazovima integracije te osobito očekuje potporu Komisije na toj razini kako bi se očuvala i ojačala socijalna kohezija, među ostalim i u okviru akcijskog plana za integraciju i uključivanje; ⁽¹²⁾

Zatvori, rehabilitacija i reintegracija

18. pozdravlja predanost Komisije da se više usredotoči na pitanje radikalizacije u zatvorima putem deradikalizacije, rehabilitacije i reintegracije radikaliziranih zatvorenika; naglašava potrebu za sveobuhvatnim pristupom u sklopu kojega zatvorsko osoblje, socijalni radnici, vjerski savjetnici itd. polaze specijaliziranu obuku o tome kako postupati s radikaliziranim zatvorenicima i u okviru kojega se mentorstvo radikaliziranih osoba ne prekida nakon njihova puštanja na slobodu ili deradikalizacije; usto ističe važnost razmjene najboljih praksi;

Konsolidiranje znanja i potpore

19. pozdravlja obvezu Komisije da podrži daljnji razvoj nacionalnih mreža relevantnih dionika; izražava zadovoljstvo zbog prijedloga za osnivanje centra znanja EU-a za sprečavanje radikalizacije koji bi, uz razmjenu znanja i stručnosti, trebao promicati optimalno iskorištavanje mogućnosti financiranja u raznim programima EU-a, te upućuje na visoku razinu znanja i stručnosti koju već imaju lokalne i regionalne vlasti ⁽¹³⁾; stoga poziva na to da se nadležna regionalna tijela kaznenog progona i obavještajne službe uključi u razvoj nacionalnih mreža relevantnih dionika i centra znanja EU-a za sprečavanje radikalizacije;

20. nadalje, naglašava važnost Fonda za unutarnju sigurnost (ISF) u europskoj borbi protiv terorizma i poziva na to da se osigura da udio sredstava kojima upravljaju države članice dopre do svih nacionalnih i regionalnih tijela nadležnih za to područje;

Zaštita

Zaštita ljudi u javnim prostorima

21. ističe osjetljivost javnih prostora na terorističke napade, pozdravlja predanost Komisije jačanju načela integrirane sigurnosti; sa zanimanjem iščekuje Komisijinu virtualnu arhitektonsku knjigu kao inspiraciju za uključivanje sigurnosnih aspekata u projektiranje budućih i obnovu postojećih javnih prostora te ističe da treba uspostaviti ravnotežu između sigurnosti javnih prostora i otvorenosti i kvalitete tih prostora za život te njihove pristupačnosti;

22. prepoznaje visoku simboličku vrijednost mjesta bogoslužja, zbog čega su ona često meta terorista, te sa zanimanjem iščekuje projekte koje Komisija namjerava poduprijeti u suradnji s državama članicama kako bi se poboljšala njihova fizička zaštita, pri čemu je potrebno uspostaviti ravnotežu koja obuhvaća otvorenost, kvalitetu i pristupačnost;

Gradovi kao okosnica urbane sigurnosti

23. pozdravlja prijedloge Komisije u pogledu angažmana EU-a za sigurnost i otpornost gradova te novu inicijativu „Gradovi EU-a protiv radikalizacije i terorizma”; poziva na djelovanje u okviru načela „sve na jednom mjestu” kako bi postojala jedinstvena kontaktna točka;

24. poziva Komisiju da uključi Odbor regija kao punopravnog partnera u angažman EU-a u pogledu sigurnosti i otpornosti gradova te da se s njim savjetuje o relevantnim prijedlozima;

25. naglašava da se sredstva kohezijske politike EU-a mogu koristiti i za sprečavanje radikalizacije i unapređenje javne infrastrukture putem ulaganja usmjerenih na socijalnu koheziju, integraciju i otpornost;

⁽¹²⁾ COM(2020) 758 final.

⁽¹³⁾ Flamanski parlament (2015.). Dokument 366 (2014. – 2015.) – Br. 3 i Flamanska vlada (2017.). Flamanski akcijski plan za sprečavanje nasilne radikalizacije i polarizacije.

Jačanje otpornosti kritične infrastrukture

26. ističe rizik koji predstavlja kritična infrastruktura kao meta terorista; ukazuje na važnost prijavljivanja kiberincidenata u kontekstu zakonodavstva o sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava⁽¹⁴⁾; sa zanimanjem iščekuje prijedloge Komisije za povećanje otpornosti operatora i jačanje sigurnosti od fizičkih i digitalnih rizika;

27. pozdravlja činjenicu da je područje primjene Prijedloga direktive o otpornosti kritičnih subjekata⁽¹⁵⁾ znatno prošireno na sektore energetike, prometa, zdravstva, vode za piće, otpadnih voda, digitalne infrastrukture, javne uprave i svemir. Ponavlja svoj poziv⁽¹⁶⁾ Europskoj komisiji da razmotri daljnje povećanje broja sektora koji će biti uključeni u tu direktivu kako bi se obuhvatio i sektor distribucijskih lanaca osnovnih proizvoda;

Sigurnost granica

28. podsjeća da slobodno kretanje osoba unutar EU-a mora biti usko povezano s odgovarajućim nadzorom vanjskih granica; slaže se s Komisijom da je potrebno učiniti više za uspostavljanje učinkovitog sustava upravljanja granicama u cilju sustavne kontrole svih putnika na vanjskim granicama kako bi se osobama osumnjičenima za terorizam ušlo u trag i zabranio ulazak u EU te sa zanimanjem iščekuje prijedloge Komisije za novu schengensku strategiju;

29. prepoznaje potrebu za postizanjem interoperabilnosti te brzom i potpunom provedbom sustava ulaska/izlaska (EES)⁽¹⁷⁾, europskog sustava za informacije o putovanjima i odobravanje putovanja (Etias)⁽¹⁸⁾ i europskog informacijskog sustava kaznene evidencije o državljanima trećih zemalja i osobama bez državljanstva (ECRIS-TCN)⁽¹⁹⁾;

30. prepoznaje, u kontekstu novih propisa o Schengenskom informacijskom sustavu (SIS)⁽²⁰⁾, potrebu za uvođenjem sustava za automatsku identifikaciju otisaka prstiju (AFIS) i uključivanjem u sustav SIS informacija o stranim terorističkim borcima koje pružaju pouzdane treće zemlje;

Uskraćivanje sredstava za terorističke napade

31. prepoznaje prijetnju koju predstavljaju eksplozivi kućne izrade; podržava poziv Komisije na potpunu provedbu zakonodavstva o prekursorima eksploziva⁽²¹⁾ te naglašava važnost redovitog preispitivanja i ažuriranja tog zakonodavstva;

Odgovor

Operativna potpora: jačanje Europol

32. prepoznaje ključnu ulogu Europol i njegova Europskog centra za borbu protiv terorizma (ECTC); naglašava potrebu za dodatnim resursima i pozdravlja predanost Komisije⁽²²⁾ jačanju mandata Europol, čime bi se Europolu omogućilo da učinkovito surađuje s privatnim subjektima, podupire nacionalne kaznene istrage terorizma u pogledu obrade i analize velike količine podataka te da iskoristi svoje stručno znanje u području istraživanja i inovacija;

Suradnja u području kaznenog progona

33. naglašava potrebu za prekograničnom i međusektorskom suradnjom u borbi protiv terorizma; poziva na snažnu suradnju između regionalnih i nacionalnih tijela kaznenog progona i Europol; ističe dodanu vrijednost relevantnog osposobljavanja CEPOL-a⁽²³⁾, iščekuje prijedlog Komisije o kodeksu policijske suradnje u EU-u i pritom poziva na to da se uzme u obzir decentralizirana struktura nekih država članica u području sigurnosne politike; pozdravlja predanost Komisije da nastavi podupirati i štiti mrežu posebnih jedinica za intervencije ATLAS⁽²⁴⁾ te poziva na razmatranje mogućnosti udruživanja i dijeljenja;

⁽¹⁴⁾ Direktiva (EU) 2016/1148.

⁽¹⁵⁾ COM(2020) 829 final.

⁽¹⁶⁾ Mišljenje OR-a „Otpornost kritičnih subjekata”, NAT-VII/017.

⁽¹⁷⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Sis-li>

⁽¹⁸⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Etias>

⁽¹⁹⁾ <https://www.eulisa.europa.eu/Activities/Large-Scale-It-Systems/Ecris-Tcn>

⁽²⁰⁾ Uredba (EU) 2018/1860, Uredba (EU) 2018/1861 i Uredba (EU) 2018/1862.

⁽²¹⁾ Uredba (EU) 2019/1148.

⁽²²⁾ COM(2020) 796 final.

⁽²³⁾ <https://www.cepoleuropa.eu/education-training/what-we-teach/counter-terrorism>

⁽²⁴⁾ Odluka 2008/617/PUP.

Jačanje razmjene informacija

34. prepoznaje potrebu za boljom koordinacijom, suradnjom i razmjenom informacija među lokalnim i regionalnim tijelima, državama članicama, policijom, pravosuđem, sigurnosnim i obavještajnim službama, kao i s relevantnim europskim agencijama; ističe najbolje prakse u okviru kojih djeluju multidisciplinarnе operative skupine, radne skupine i sigurnosne čelije na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini ⁽²⁵⁾, sa zanimanjem iščekuje prijedloge Komisije za uspostavu učinkovitog mehanizma razmjene informacija o borbi protiv terorizma te naglašava važnost diskrecije i uzajamnog povjerenja;

35. prepoznaje potrebu za boljom razmjenom profila DNK-a, otisaka prstiju i dlanova te nacionalnih podataka o registraciji vozila među državama članicama koja odgovara operativnim potrebama tijela kaznenog progona i u skladu je s pravnim okvirom EU-a za zaštitu podataka te sa zanimanjem iščekuje prijedloge Komisije za reviziju, ažuriranje i proširenje odluka iz Prüma; ⁽²⁶⁾

Potpore istragama i kaznenom progonu

36. uviđa da šifriranje informacija nije samo važan alat za zaštitu kibersigurnosti i temeljnih prava, nego i da ga zloupotrebljavaju teroristi. Zbog toga sa zanimanjem iščekuje suradnju koju je Komisija predložila s državama članicama kako bi se utvrdila rješenja za zakonit pristup tim podacima u skladu s našim temeljnim pravima i slobodama te pravnim okvirom EU-a za zaštitu podataka;

37. prima na znanje, u kontekstu identifikacije, otkrivanja i kaznenog progona stranih terorističkih boraca povratnika, nužnost i složenost prikupljanja dokaza i podataka s bojišta; sa zanimanjem iščekuje inicijative Komisije za potporu državama članicama u tom pogledu te pozdravlja predanost Komisije jačanju suradnje s trećim zemljama;

Jačanje potpore žrtvama terorizma

38. ističe golem utjecaj terorističkih napada na žrtve i ističe da bi se potpora žrtvama trebala temeljiti na priznavanju, sjećanju, pravdi i utvrđivanju istine;

39. naglašava potrebu za rasterećenjem žrtava i prima na znanje dobru praksu sustava vođenja predmeta s trenerima, u okviru kojega se žrtvama omogućava individualna potpora na administrativnoj i emocionalnoj razini;

40. naglašava dodanu vrijednost pilot-projekta EU-ova stručnog centra za žrtve terorizma ⁽²⁷⁾; poziva na njegov nastavak i proširenje nakon 2021. kako bi se nastavio praktični rad na terenu te poziva na snažnu suradnju s budućim centrom znanja EU-a o sprečavanju radikalizacije, ali ne i na njihovu integraciju;

41. pozdravlja činjenicu da se Komisija obvezala istražiti način da žrtve dobiju lakši pristup naknadama, među ostalim u odnosu na žrtve terorizma u prekograničnim situacijama s boravištem u državi članici različitoj od one u kojoj je došlo do terorističkog napada, te poziva na to da se razmotre sustavi kao što je jamstveni fond za žrtve terorizma.

Bruxelles, 12. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

⁽²⁵⁾ https://www.besafe.be/sites/default/files/2019-06/planr_en.pdf

⁽²⁶⁾ Odluke 2008/615/PUP i 2008/616/PUP.

⁽²⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/eu-centre-expertise-victims-terrorism_en

Mišljenje Europskog odbora regija – Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla industrijskih i obrtničkih proizvoda u Europskoj uniji

(2022/C 61/06)

Izvjestiteljica: Martine PINVILLE (FR/PES), članica Regionalnog vijeća Regije Nove Akvitanije**PREPORUKE O POLITIKAMA**

EUROPSKI ODBOR REGIJA

Opće napomene

1. pozdravlja najavu Europske komisije u njezinu *Akcijskom planu za intelektualno vlasništvo* iz studenog 2020. da će razmotriti izvedivost uvođenja sustava zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla (OZP) EU-a za nepoljoprivredne proizvode te napominje da je OR u veljači 2015. već zatražio da se ta ideja razmotri ⁽¹⁾;
2. napominje da se u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) očuvanje i unapređenje kulturnog nasljeđa Europe navode kao jedan od ciljeva o kojem valja voditi računa pri razvoju unutarnjeg tržišta, da je cilj članka 118. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) zajamčiti ujednačenu zaštitu prava intelektualnog vlasništva u Uniji na unutarnjem tržištu te da se člankom 169. UFEU-a jamči zaštita prava potrošača (uključujući promicanje njihova prava na obaviještenost);
3. smatra da je pojam „oznake zemljopisnog podrijetla industrijskih i obrtničkih proizvoda” (OZP-ovi za industrijske i obrtničke proizvode) jasniji i konkretniji od „OZP-ovi za nepoljoprivredne proizvode” te će dati prednost toj formulaciji;
4. pozdravlja vrlo široku potporu inicijativi EU-a kojom se uspostavlja sustav zaštite OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode, bilo u okviru javnog savjetovanja o početnoj procjeni učinka koje je Europska komisija pokrenula krajem 2020. ili tijekom savjetovanja s dionicima 19. svibnja 2021., prije sastavljanja ovog mišljenja; stoga poziva svoje članove, članice i dionike na terenu da tu potporu potvrde aktivnim sudjelovanjem u javnom savjetovanju o OZP-ovima za nepoljoprivredne proizvode koje je Europska komisija pokrenula 29. travnja 2021. i koje je bilo otvoreno do 22. srpnja 2021. ⁽²⁾;
5. žali zbog toga što je zbog nedostatka usklađenosti na europskoj razini u pogledu OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode na snazi niz različitih nacionalnih pravnih instrumenata, čime se oslabljuje zaštita proizvoda i poduzeća;
6. napominje da na razini EU-a različiti OZP-ovi podliježu različitim pravnim postupcima, pri čemu Europska unija regulira samo zaštitu oznaka izvornosti (OI) i OZP-ova za vina, aromatizirana vina, alkoholna pića i poljoprivredne/prehrambene proizvode;
7. naglašava da Sporazum WTO-a o trgovinskim aspektima prava intelektualnoga vlasništva i Ženevski akt Lisabonskog sporazuma o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla, kojima je EU nedavno pristupio, ne razlikuju OZP-ove prema vrsti proizvoda; nadalje, smatra da pristupanje EU-a Ženevskom aktu od njega iziskuje da riješi pitanje zaštite OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode;
8. naglašava da su u strategije i pristupe povezane s OZP-ovima prije svega uključena mikropoduzeća i MSP-ovi, koji su ukorijenjeni u lokalnim, prvenstveno ruralnim, područjima i posjeduju istinsko znanje i iskustvo te predstavljaju prave sektorske klastere; neka od tih poduzeća postala su globalni tržišni predvodnici i izuzetno su važna za europsko gospodarstvo i veću neovisnost EU-a o globalnim tržištima;

⁽¹⁾ Mišljenje OR-a ECOS-V-064, COR-2014-05386-00-00-AC-TRA – „Proširenje zaštite oznake zemljopisnog podrijetla na nepoljoprivredne proizvode”.

⁽²⁾ https://ec.europa.eu/growth/content/commission-seeks-public-opinion-protection-industrial-designs-and-eu-wide-geographical_en

9. navodi da su OZP-ovi odgovor na promjenu potražnje potrošača prema većoj sljedivosti i transparentnosti u vezi s podrijetlom proizvoda i njegovim proizvodnim procesom te prema lokalnoj proizvodnji, a ta se tendencija još ubrzala kao posljedica krize uzrokovane pandemijom bolesti COVID-19;

10. smatra da su izazovi priznavanja OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode dio prioriteta europskih programa u razvoju, među kojima su industrijska strategija, zeleni plan i revizija trgovinske politike, ali i dio budućnosti ruralnih područja i razvoja kratkih lanaca opskrbe;

Potreba za jedinstvenim europskim okvirom s teritorijalnom dimenzijom

11. smatra da bi sustav *sui generis* za zaštitu OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode posebno omogućio jaču pravnu zaštitu proizvoda s OZP-om, među ostalim na internetu; razvoj alata za pomoć u borbi protiv krivotvorenja i nepoštenog tržišnog natjecanja; otvaranje novih i održavanje postojećih radnih mjesta i osposobljavanja na pojedinim područjima; veću transparentnost za potrošače i istinsko priznavanje znanja i iskustva, koja su u nekim slučajevima izvanredna;

12. uviđa da sustav označivanja žigovima ne omogućuje učinkovitu zaštitu naziva proizvoda i da podrazumijeva znatan trošak za njihove nositelje;

13. stoga se zalaže za proširenje zaštite OZP-ova na industrijske i obrtničke proizvode u okviru europske uredbe koja bi kao pravnu osnovu imala članak 118. stavak 1. UFEU-a. Takva bi se uredba temeljila na podijeljenoj nadležnosti između Europske unije i država članica te bi ispunila sve uvjete za poštovanje načela supsidijarnosti, naročito stoga što bi omogućila stvaranje uvjeta za ujednačenu i jednakovrijednu zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla industrijskih i obrtničkih proizvoda na cijelom unutarnjem tržištu, a ne bi narušila tržišno natjecanje;

14. smatra da europske lokalne i regionalne vlasti imaju mnoštvo industrijskih i obrtničkih proizvoda koji se često temelje na znanjima koja se prenose generacijama te da bi odgovarajuće promicanje i zaštita tih proizvoda mogli doprinijeti očuvanju dodane vrijednosti i otvaranju radnih mjesta koja se ne mogu premjestiti, osobito u ruralnim područjima, te zaštitu lokalne baštine;

15. naglašava da bi jačanje položaja poduzeća kojima je priznat OZP za industrijske i obrtničke proizvode omogućilo da se dijelovi njihovog proizvodnog lanca vrate natrag u regiju, čime bi se doprinijelo ponovnoj industrijalizaciji lokalnih područja i snažnijoj gospodarskoj neovisnosti EU-a u odnosu na svjetska tržišta;

16. naglašava da su studije učinka oznaka zemljopisnog podrijetla poljoprivredno-prehrambenih proizvoda pokazale da oznake zemljopisnog podrijetla dovode i do povećanja prihoda proizvođača, i to često u ruralnim ili rubnim područjima. Uspostava europskog sustava oznaka zemljopisnog podrijetla industrijskih i obrtničkih proizvoda također bi trebala omogućiti povećanje prihoda i koristiti teritorijalnoj koheziji. U studiji o gospodarskim aspektima zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla za nepoljoprivredne proizvode koju je 2020. objavila Europska komisija⁽³⁾ navodi se da oznake zemljopisnog podrijetla poboljšavaju konkurentnost proizvođača povećanjem vidljivosti proizvoda, njihovog ugleda i spremnosti potrošača da plate proizvode čija su svojstva i podrijetlo zajamčeni;

17. dodaje da OZP-ovi za industrijske i obrtničke proizvode također doprinose strukturiranju i diversifikaciji kulturne i turističke ponude cijelog područja, primjerice putem industrijskog turizma, razmjene znanja i iskustva te metoda koje se temelje na izvrsnosti;

18. naglašava ulogu koju neke lokalne i regionalne vlasti mogu imati, ili već imaju, u podupiranju različitih sektora, kako u fazi oblikovanja OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode (razdoblje savjetovanja) tako i u njihovoj provedbi (razvoj komunikacijskih alata, potpora certifikaciji, pravno savjetovanje itd.) i promicanju;

Praktični aspekti povezani s postupkom registracije, kontrolama i zaštitom OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode

19. naglašava da bi se, u kontekstu sustava koji je zajednički svim OZP-ovima, u najvećoj mogućoj mjeri trebalo ugledati na iskustva poljoprivredne i poljoprivredno-prehrambene industrije i prednost dati usklađenom pristupu među različitim sustavima;

20. stoga preporučuje da se, kako bi se osigurala dosljednost između tih dvaju sustava, uspostavi snažan mehanizam za koordinaciju među predmetnim službama Europske komisije, posebno tijekom faze razmatranja predmeta, kako bi se izbjegli mogući sukobi povezani s upotrebom naziva. OR također poziva da se OZP-ovi za industrijske i obrtničke proizvode uključe u europski registar „Giview”, koji već sadrži OZP-ove za poljoprivredne proizvode;

⁽³⁾ Europska komisija, Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike, „Gospodarski aspekti zaštite oznake zemljopisnog podrijetla na razini EU-a za nepoljoprivredne proizvode u EU-u”, studija konzultantskih poduzeća ECORYS i VVA i Instituta ConPolicy, 2020.

21. ponavlja svoje stajalište da zaštita OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode ne smije biti vremenski ograničena i da bi se njome u svakom slučaju trebala predvidjeti mogućnost ukidanja zaštite pod istim uvjetima kao što su oni koji se odnose na OZP-ove za poljoprivredne proizvode ⁽⁴⁾;
22. smatra da će za države članice koje već imaju sustav zaštite biti potrebno prijelazno razdoblje kako bi se omogućila prilagodba OZP-ova koji su prethodno registrirani na nacionalnoj razini i njihova integracija u novi europski sustav;
23. smatra da je također potrebno predvidjeti sustav koordinacije ili priznavanja kojim bi se omogućila zaštita proizvoda za koje u nekim državama članicama već postoje oznake izvornosti;
24. smatra da je ključno upotrebljavati obvezan europski logotip kako bi potrošači ili kupci mogli prepoznati/identificirati te proizvode;
25. poziva na to da se na OZP-ove za industrijske i obrtničke proizvode koristi poljoprivredni model postupka registracije u dvije faze: prvo na nacionalnoj ili regionalnoj razini, ovisno o unutarnjoj organizaciji države, a zatim na europskoj;
26. preporučuje da se postupak registracije vremenski ograniči i da njime upravlja Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo, nakon što mu se dodijele relevantne ovlasti;
27. naglašava da je veza između zemljopisnog područja i proizvoda ključna i da se kod OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode to ogleda u velikoj važnosti ljudskog čimbenika, znanja i iskustva. Usprkos tome što su na nekim područjima sirovine nestale ili više nisu prikladne, poduzeća, znanje i iskustvo su se održali, pa čak i razvili kako bi se proizveli vrhunski proizvodi;
28. smatra da specifikacije OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode moraju biti transparentne i vjerodostojne kako bi se osiguralo povjerenje potrošača. U specifikacijama moraju biti navedene faze proizvodnje, mjesto proizvodnje ili čak dokazi o provjeri te elementi koji se odnose na usklađenost s ciljevima održivog razvoja;
29. posvećuje posebnu pozornost pitanju inovacija i istraživanja, koje specifikacije ne bi trebale sprečavati. Brojna poduzeća uvode inovacije (sveobuhvatan pristup, dizajn, podrijetlo sirovina, društvene inovacije, upotreba biomaterijala ili recikliranih materijala, upotreba tehnologija, patenti), čime stvaraju teritorijalnu dinamiku i održavaju ljudsku i profesionalnu zajednicu oko predmetnih proizvoda;
30. s obzirom na to da je OZP službeno jamstvo, smatra da je potrebno uvesti pouzdane kontrole predmetnih gospodarskih subjekata kako bi se osiguralo da proizvođači poštuju specifikacije te zajamčili sigurnost i povjerenje potrošača;
31. preporučuje da se u tu svrhu prednost da certificiranju kako bi se zajamčila vanjska i neovisna kontrola uz prihvatljive troškove;
32. preporučuje da se uvede ista razina zaštite kao i za OZP-ove za poljoprivredne proizvode, i to na prvom mjestu djelovanje država članica odgovarajućim administrativnim ili pravosudnim mjerama za sprečavanje ili zaustavljanje nezakonite upotrebe OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode;
33. napominje da bi pravila o zaštiti OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode trebala obuhvaćati zaštitu na internetu;
34. smatra da su skupine proizvođača kojima je dodijeljen OZP stupovi OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode jer osiguravaju priznavanje OZP-ova i svakodnevno upravljanje njima; one moraju imati značajnu ulogu u praćenju, zaštiti i promicanju OZP-ova;
35. ponavlja svoje stajalište da bi u posebnim i utemeljenim slučajevima bilo razumno predvidjeti da se registracija OZP-a dodijeli jedinstvenoj organizaciji, pod uvjetom da pristup OZP-u ostane otvoren svim novim proizvođačima koji poštuju pravila o oznakama zemljopisnog podrijetla ⁽⁵⁾;
36. smatra da troškovi povezani s postupkom podnošenja zahtjeva i registracije ne bi smjeli biti odvrćajući za proizvođače i da bi trebali biti u obliku jednokratnog doprinosa, primjerice pristojbe za registraciju. Troškovi koje snose nadležna javna tijela na nacionalnoj razini trebali bi biti ograničeni na razmatranje, promicanje i, prema potrebi, kontrolu nadzora i provedbu administrativnih ili sudskih mjera za sprečavanje nezakonite upotrebe OZP-ova za industrijske i obrtničke proizvode;

⁽⁴⁾ *Ibid.*

⁽⁵⁾ *Ibid.*

Aspekti povezani s trgovinom i tržišnim natjecanjem

37. napominje da su proizvodi kojima je dodijeljen OZP prisutni u različitim kanalima prodaje, kao što su kratki lanci opskrbe, internetska prodaja ili profesionalni kanali, primjerice ugostiteljstvo. Zaštita koju pruža OZP omogućila bi razvoj tih tržišta, primjerice integriranjem tih košarica proizvoda u regionalne i/ili nacionalne promotivne kampanje ili kao dio promicanja industrijskog turizma;

38. poziva Europsku komisiju da, u cilju promicanja održive javne nabave, pojasni u kojoj se mjeri OZP-ovi za industrijske i obrtničke proizvode mogu koristiti u postupcima sklapanja ugovora o javnoj nabavi na podlozi ekoloških kriterija kao što su kratki lanci opskrbe i internalizacija vanjskih troškova;

39. podsjeća da se brojni OZP-ovi za industrijske i obrtničke proizvode izvoze i da im je potrebna zaštita u Europi i izvan nje. Ako se ne uspostavi opsežnija zaštita, zajedničke strategije za OZP i uključena poduzeća ne mogu biti u potpunosti učinkoviti, čime slabi zaštita njihovih prava industrijskog vlasništva i nastavljaju se postupci krivotvorenja i nepoštenog tržišnog natjecanja koji poduzećima nanose štetu, koja se često nalaze u ruralnim područjima; tu bi zaštitu trebalo proširiti na uvezene proizvode podrijetlom iz trećih zemalja koji se stavljaju na tržište EU-a;

40. naposljetku naglašava da bi europska uredba za OZP-ove za industrijske i obrtničke proizvode omogućila njihovo uvrštavanje na popis proizvoda obuhvaćenih trgovinskim sporazumima EU-a s trećim zemljama, čime bi se osigurala njihova zaštita na ključnim tržištima;

41. stoga poziva Europsku komisiju da izradi odgovarajući nacrt uredbe o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla industrijskih i obrtničkih proizvoda iz Europske unije te da ga podnese na savjetovanje i raspravu; poziva Komisiju i da pritom uzme u obzir razmatranja i preporuke iznesene u ovom mišljenju; OR će osigurati svoje aktivno sudjelovanje i potporu.

Bruxelles, 13. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

Mišljenje Europskog odbora regija – Nova strategija za potrošače – Jačanje otpornosti potrošača za održivi oporavak

(2022/C 61/07)

Izvjestiteljica: Alexia BERTRAND (BE/Renew Europe), članica regionalnog izvršnog tijela:
Parlament Regije glavnog grada Bruxellesa

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

Opće napomene

1. podsjeća na važnost europske potrošačke politike, čiji je cilj građanima EU-a osigurati čvrsta prava koja ih štite od ozbiljnih rizika i prijetnji s kojima se ne mogu suočavati sami i potrošačima omogućiti donošenje informiranih odluka, povećati njihovu dobrobit i na djelotvoran način očuvati njihovu sigurnost i zaštititi njihove ekonomske interese te im kontrolnim mehanizmima i pravnim lijekovima zajamčiti djelotvornost tih prava;
2. naglašava da će se zaštitom potrošača na razini EU-a također pomoći u poticanju gospodarskog oporavka Europe i istodobno provesti model kružnog gospodarstva i smanjiti utjecaj na okoliš i ljudsko zdravlje;
3. pozdravlja očekivanu objavu Nove strategije za potrošače u kojoj se analiziraju načini na koje se može povećati zaštita i otpornost potrošača tijekom i nakon pandemije bolesti COVID-19 i europskim potrošačima pružiti mogućnost da preuzmu aktivnu ulogu u zelenoj i digitalnoj tranziciji;
4. ističe da je potrebno unaprijediti zaštitu potrošača i s njome povezane provedbene instrumente kako bi se u potpunosti uzeli u obzir veliki izazovi s kojima se suočava europsko gospodarstvo, poput krize uzrokovane pandemijom COVID-a 19, zelene tranzicije, digitalne transformacije, globalizacije i pojave posebnih potreba određenih ranjivih potrošača;
5. naglašava da, želimo li održati visoke standarde zaštite potrošača, pristup „jedan za jedan”, uveden u Komunikaciji o boljoj regulativi, ne bi trebalo primjenjivati automatski;
6. pozdravlja činjenicu da konferencija o budućnosti Europe obuhvaća pitanje europske politike zaštite potrošača;

Zaštita potrošača u kontekstu pandemije bolesti COVID-19

7. izričito naglašava da u kriznim vremenima treba održavati i odlučno provoditi potrošačka prava i relevantnu pravnu stečevinu EU-a i spriječiti njihovo slabljenje kako bi potrošači na temelju njih mogli ostvariti odgovarajuću pravnu zaštitu;
8. pozdravlja to što je 27. travnja 2021. u Europskom parlamentu donesena Uredba o pravima i obvezama putnika u željezničkom prometu (preinaka) kojom se potvrđuju prava i zaštita korisnika željezničkih usluga, a posebno preusmjeravanje i potpora u slučaju kašnjenja i otkazivanja te poboljšanje pomoći osobama smanjene pokretljivosti. To povećanje prava putnika vjerojatno će potaknuti prelazak potrošača na taj održiviji način prijevoza i interoperabilnost s nemoatoriziranim prijevoznim sredstvima, a prijevoznike obvezati da na vlakovima osiguraju prostor za bicikle;
9. preporučuje da se razmotri mogućnost da se zaštita potrošača u slučaju otkazivanja proširi i na druge sektore poput kulture ili događanja;
10. potiče razna nadležna tijela da se u suradnji s Mrežom za suradnju u području zaštite potrošača i uz savjetovanje s internetskim platformama, pružateljima posredničkih usluga i svim relevantnim dionicima nastave boriti protiv prijevara usmjerenih na potrošače;
11. naglašava potrebu da se pri utvrđivanju standarda za proizvode, procese, usluge i kvalitetu uzmu u obzir pouke izvučene iz upravljanja ovom krizom kako bi se uspostavili standardi koje poduzeća i javna tijela mogu brzo aktivirati i tako osigurati visoku razinu zaštite zdravlja potrošača, robe i usluga;

12. ističe pouke izvučene iz pandemije COVID-a 19 i važnost održavanja visoke razine zaštite potrošača u kriznim vremenima; u tom smislu preporučuje da se provedu potrebna regulatorna preispitivanja kako bi se utvrdile posljedice izvanrednih okolnosti navedenih u potrošačkim ugovorima prije nego što do njih dođe (klauzula *rebus sic stantibus*). Time bi se uzela u obzir načela očekivanja i predviđanja i ojačala zaštita potrošača;

13. potiče Komisiju da analizira dugoročni učinak krize uzrokovane pandemijom COVID-a 19 na obrasce potrošnje Europljana i da na temelju te analize razvija buduće europske strateške inicijative u tom području;

14. u tom kontekstu podržava inicijative za potporu lokalnim poduzećima, uključujući male proizvođače, i promicanje lokalnog obrtništva;

15. također naglašava da bi jasnijim i sveobuhvatnijim informacijama pravo o zaštiti potrošača moglo potaknuti jačanje kratkih opskrbnih lanaca za poljoprivrednu i prehrambenu proizvodnju i tako smanjiti emisije stakleničkih plinova povezane s prijevozom. U tom kontekstu podsjeća na važnost uključivanja lokalnih i regionalnih vlasti u politike zaštite potrošača;

16. također naglašava da treba podupirati politike namijenjene premošćivanju digitalnog jaza, kako u pogledu opreme i teritorijalne pokrivenosti tako i u pogledu potrebnih vještina;

Zelena tranzicija

17. podsjeća da je održiva potrošnja ključna za postizanje ciljeva zelenog plana;

18. naglašava da potrošači u Europskoj uniji imaju ključnu ulogu u zelenoj tranziciji i da stoga moraju biti informirani i u mogućnosti donositi utemeljene odluke koje se zasnivaju na usporedivim, transparentnim i jasnim informacijama, u skladu s Komisijinom metodologijom za mjerenje ekološkog otiska i to posebice informacijama o trajnosti i mogućnosti popravka proizvoda, kao i njihovom društvenom i ekološkom otisku; te se informacije moraju temeljiti na kvalitetnim podacima i istraživanjima o potrošnji, a u postupak njihovog širenja preporučuje se uključiti lokalne i regionalne vlasti;

19. naglašava da je od ključne važnosti potrošačima omogućiti da odluke donose na temelju dugotrajnosti proizvoda, a proizvođače istodobno poticati na to da svojim proizvodima produlje životni vijek i ističe da je potrebno europsko zakonodavstvo kojim se sankcionira planirano zastarijevanje, a nagrađuje dugovječnost industrijskih i tehnoloških proizvoda;

20. ističe da prijelaz na zeleno gospodarstvo može uspjeti samo ako potražnja za održivim proizvodima i uslugama nije ograničena na određene skupine potrošača i u tom pogledu naglašava da se radi ostvarenja ciljeva pristup održivim proizvodima i uslugama treba zajamčiti svim potrošačima, bez obzira na njihovu financijsku situaciju;

21. preporučuje razvijanje cjelovitog pristupa informiranju potrošača, po mogućnosti razvijanjem oznaka, pri čemu bi se u obzir uzimali aspekti poput dugotrajnosti, zdravlja, poštovanja okoliša i podrijetla proizvoda, s posebnim naglaskom na tome potječe li proizvod iz EU-a ili treće zemlje, i pravedne trgovine. Također naglašava vrijednost sve većeg uključivanja socijalnih i okolišnih aspekata u javnu nabavu nizom mjera, među ostalim definiranjem minimalnih ekoloških kriterija u sektorskom zakonodavstvu, kako je predviđeno u novom akcijskom planu za kružno gospodarstvo;

22. naglašava da je važno da se u normama za proizvode vodi računa o održivosti i kružnosti te u tom pogledu naglašava da europske institucije nadležne za normizaciju imaju važnu ulogu u tom području, pogotovo zato što razvijaju standarde kojima se definira što je to „zeleni” ili „održivi” proizvod;

23. naglašava važnost poboljšanja i jamčenja interoperabilnosti uređaja;

24. preporučuje da se razmotri i primjerenost produljenja zakonskog jamstvenog roka za robu široke potrošnje i bolje informiranje potrošača o očekivanom vijeku trajanja proizvoda;

25. preporučuje da se procijeni je li poželjno uspostaviti sustav u kojem tvrdnje o ekološkoj prihvatljivosti i ekološke oznake podliježu prethodnom odobrenju, po uzoru na model koji se primjenjuje u zdravstvu;

26. naglašava da umjesto bacanja neispravnih proizvoda prednost treba dati njihovom ponovnom upotrebljavanju ili popravljanju, pod uvjetom da to ne ugrožava prava potrošača i da uporaba ili popravak ne dovode do proizvodnje proizvoda lošije kvalitete;
27. ističe da je nužno osigurati dostupnost rezervnih dijelova i time osigurati da se proizvodi mogu popraviti i da trošak tog popravka ne odvraća potrošača od popravka, uz puno poštovanje prava potrošača u pogledu usklađenosti i sigurnosti proizvoda; preporučuje Komisiji da razmotri mjere koje treba poduzeti da bi se to omogućilo;
28. potiče Komisiju da u kontekstu revizije Direktive o prodaji robe ispita kako može nastaviti s promicanjem popravljivanja i održivijih „kružnih” proizvoda, uz poštovanje prava potrošača i ekonomske ravnoteže između potrošača i poduzetnika;
29. naglašava važnost uloge lokalnih i regionalnih vlasti u tom području, a time i potrebu za promicanjem novih obrazaca potrošnje i ponašanja na lokalnoj i regionalnoj razini, poput ekonomije dijeljenja;
30. preporučuje da se poticanjem popravljivanja, djelovanja organizacija socijalne ekonomije i tržišta rabljenih proizvoda podupiru poslovni modeli koji omogućuju kupnju usluge, a ne robe;
31. naglašava da treba napraviti popis lokalnih dobrih praksi u području popravljivanja i kružnog gospodarstva;
32. naglašava važnost proširenja primjene lokalnih mjera zaštite potrošača na uslužno gospodarstvo, primjerice na obnovu zgrada i prilagodbu stambenih prostora potrošača zelenijem i digitalnijem društvu, posebno jačanjem alata za informiranje potrošača;
33. podržava inicijative kojima se podupire lokalna trgovina radi poboljšanja položaja potrošača na tržištu, zaštite okoliša i promicanja obrta;
34. naglašava ulogu koju regionalne i lokalne vlasti mogu imati u području informiranja i obrazovanja potrošača;
35. naglašava važnost djelotvornih rješenja koje potrošači mogu lako razumjeti i provesti;
36. podržava spremnost Komisije da surađuje s gospodarskim subjektima kako bi ih potaknula da se dobrovoljno obvežu da će svojim djelovanjem poticati održivu potrošnju, i to ne samo u okviru zakonskih obveza već i šire;
37. insistira na tome da Direktivu o ekološkom dizajnu treba proširiti na proizvode povezane s energijom, ali i na veći broj drugih proizvoda koji znatno utječu na okoliš, te da u njoj treba predvidjeti mjere za sprečavanje stvaranja otpada;
38. snažno podupire objavljivanje inicijative za održive proizvode kako bi takvi proizvodi postali norma, čime bi se počeo rješavati problem preuranjenog zastarijevanja i promicala održivost;
39. poziva Europsku komisiju, države članice i lokalne i regionalne vlasti da financijske poticaje u okviru plana oporavka EU-a usmjere prema dugoročnom gospodarskom, društvenom i okolišnom napretku, istodobno smanjujući korištenje resursa, postupno ukidajući i uklanjajući opasne tvari te poboljšavajući kružnost materijala i sustava;
40. još jednom naglašava da je hitno potrebno ubrzati prelazak na model regenerativnog rasta zadržavanjem potrošnje resursa unutar granica planeta i smanjenjem našeg otiska u okolišu. U tu je svrhu nužno rast odvojiti od iskorištavanja resursa, usmjeriti se prema istinski kružnom društvu i surađivati na svim razinama vlasti i društva;
41. naglašava potrebu da se MSP-ovima i malim lokalnim proizvođačima tijekom zelene tranzicije pruži potpora bez povećanja administrativnog opterećenja. Da bi se ta tranzicija osigurala, ključno je financiranje europskim sredstvima. Ističe potrebu uključivanja lokalnih i regionalnih vlasti u pružanje informacija o fondovima EU-a dostupnima u tom pogledu;

Digitalna transformacija

42. podsjeća na to da digitalna transformacija radikalno mijenja život potrošača. Nudi im sjajne mogućnosti, ali im istovremeno stvara i nove poteškoće. U tom se kontekstu treba boriti protiv nepoštenih poslovnih praksi na internetu. Pri utvrđivanju pravila kojima se uređuju digitalna ekonomija i zahtjevi u pogledu umjetne inteligencije, interneta stvari ili robotike treba ojačati zaštitu potrošača. U tom pogledu prima na znanje inovativni prijedlog koji je Europska komisija iznijela u Uredbi o uspostavi usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji i Komunikaciji o poticanju europskog pristupa umjetnoj inteligenciji, koje će biti predmet zasebnog mišljenja OR-a;

43. ističe da nužno treba pojačati mjere za zaštitu potrošača od nepoštenih poslovnih praksi na internetu. Konkretno, radi se o tome da treba razviti nove normativne alate ili alate za nadzor tržišta kako bi se potrošače zaštitilo od novih praksi koje nastaju razvojem umjetne inteligencije i upotrebom algoritama (ciljana ponuda cijene, proizvoda ili usluga koja se temelji na internetskom profiliranju potrošača itd.) i kako bi im se zajamčila djelotvorna zaštita osobnih podataka; isto tako poziva Komisiju i europske institucije da podižu svijest javnosti o ekološkom i društvenom učinku internetske kupovine;

44. naglašava da zakonodavstvo EU-a o sigurnosti proizvoda koje se bavi fizičkom sigurnošću potrošača treba modernizirati kako bi se riješilo pitanje sigurnosti povezanih proizvoda (poštovanje osobnih podataka, kibersigurnost, pouzdanost, transparentnost i informiranje potrošača);

45. naglašava da zakonodavstva EU-a o zaštiti potrošača i digitalnim tržištima ne smiju biti proturječna i da između njih treba postojati jasna interakcija kako bi se uspostavila visoka razina zaštite potrošača u pogledu njihovih prava, pristupa robu i uslugama, uključujući prekogranični pristup, transparentnost, odgovornost i sigurno digitalno okruženje, te kako bi se razjasnila i povećala odgovornost internetskih posrednika. Trebalo bi uspostaviti pojednostavljene mehanizme za internetske posrednike kako bi se omogućilo praćenje internetskih ponuda poduzeća tijekom vremena i tako izbjeglo ugrožavanje prava potrošača zbog njihove nepostojanosti;

46. pozdravlja namjeru Komisije da uvede skup inovativnih elektroničkih alata, kojima bi se poduprla relevantna tijela u otkrivanju nezakonitih poslovnih praksi na internetu; ti elektronički alati također bi trebali služiti za praćenje nestanka poduzeća koja svoje proizvode nude na internetu;

47. ističe da su postupci geografskog blokiranja koji potrošačima onemogućavaju neometano pristupanje digitalnom sadržaju u cijeloj Europi u nekim područjima još uvijek na snazi;

48. preporučuje da se koriste baze podataka javnih tijela kako bi se potrošačima pružile najbolje moguće informacije putem dinamične politike otvorenih podataka;

49. naglašava potrebu da se MSP-ovima i malim lokalnim proizvođačima tijekom digitalne tranzicije pruži potpora bez povećanja administrativnog opterećenja. Da bi se osigurala ta tranzicija, ključno je financiranje europskim sredstvima. Ističe potrebu uključivanja lokalnih i regionalnih vlasti u pružanje informacija o fondovima EU-a dostupnima u tom pogledu;

Djelotvorna provedba zakonodavstva i djelotvorni pravni lijekovi

50. potiče Komisiju da preuzme ulogu koordinatora i pruži potporu državama članicama i regionalnim i lokalnim vlastima u praćenju poštovanja potrošačkih prava, osobito tako što će zajamčiti da su mjere koje poduzima država članica djelotvorne bez obzira na lokaciju poduzeća, kao što bi trebao biti slučaj u pogledu sankcija;

51. pozdravlja činjenicu da je u Novoj strategiji za potrošače predviđeno da će Komisija državama članicama pomoći da brzo provedu i osiguraju poštovanje prava potrošača, i to posebice putem Mreže za suradnju u području zaštite potrošača; u tom kontekstu naglašava pozitivnu ulogu europskih centara za potrošače u oblikovanju prekogranične zaštite potrošača;

52. napominje da je za pravilnu provedbu mjera kontrole, u skladu s Novom strategijom, potrebno više osoblja koje će obavljati zadaće povezane s nadzorom tržišta. U tom bi smislu trebalo poboljšati sektorsku specijalizaciju osoblja uključenog u te zadaće i osigurati kontinuirano osposobljavanje i odgovarajuća materijalna sredstva s obzirom na aktivnosti koje treba nadzirati (prijevarne prakse, nepoštene prakse, internetsku prodaju itd.). Osim toga, kako bi se otkrile moguće prijevare ili neusklađenosti koje mogu utjecati na sigurnost, potrebno je imati na raspolaganju odgovarajuću mrežu akreditiranih laboratorija;

53. preporučuje jačanje suradnje lokalnih i regionalnih vlasti s jedne strane i organizacija potrošača s druge;
54. podržava to da se putem partnerstva između lokalnih i regionalnih vlasti i poduzeća razvijaju dobrovoljne mjere informiranja potrošača;

Uvažavanje posebnih potreba potrošača

55. pozdravlja činjenicu da se u Novoj strategiji za potrošače ističe da pojedine skupine potrošača, a posebice djeca, starije osobe i osobe s invaliditetom, mogu biti posebno ranjive u određenim situacijama i da su im potrebne posebne mjere zaštite, osobito zbog digitalnog jaza;
56. naglašava važnost jačanja zaštite najranjivijih potrošača kojima je potreban kredit za kupnju osnovnih proizvoda i usluga, kao što su zdravstvena skrb, obrazovanje i javne usluge; u tim je sektorima potrebno definirati politike i instrumente za jačanje zaštite potrošača u slučaju nesolventnosti poduzeća koja kontinuirano pružaju usluge u ključnim sektorima zdravstva i obrazovanja kako bi se ublažila šteta nastala zbog zatvaranja poduzeća u tim sektorima;
57. naglašava nužnost razvijanja financijskih vještina potrošača, pa čak i u području novih digitalnih tehnologija, podupiranjem lokalnih i regionalnih projekata u tom području;
58. pozdravlja činjenicu da je u Novoj strategiji za potrošače predviđeno izdašnije financiranje mjera kojima se poboljšava dostupnost usluga savjetovanja o zaduživanju u državama članicama od 2021. godine, s obzirom na važnost uloge lokalnih vlasti u tom području;
59. pozdravlja spremnost Europske komisije da podrži inicijative koje na lokalnoj razini pružaju savjete potrošačima koji zbog strukturnih ili osobnih razloga nemaju pristup pomoći i informacijama dostupnima na internetu ili u središnjim informacijskim uredima;
60. traži da se uspostavi ili ojača suradnja između lokalnih i regionalnih vlasti, poduzeća i potrošačkih organizacija kako bi udružili snage i maksimalno iskoristili sredstva;
61. preporučuje Komisiji da u kontekstu borbe protiv prezaduženosti procijeni u kojoj se mjeri, pored preventivnih mjera, može uvesti i europski korektivni pravni instrument za kolektivno namirenje potrošačkih dugova; također poziva na donošenje posebnih politika kako bi se suzbile prakse koje su se pokazale posebno štetnima za potrošače (kao što su *revolving* kartice) jer dovode do zaduženosti i slabe položaj potrošača u odnosu na druge vrste kredita;
62. preporučuje da se razmotre svi aspekti ranjivosti i isključenja potrošača, uključujući one koji su izravno povezani s problemima koji se rješavaju na lokalnoj razini, poput digitalnog jaza koji pogađa potrošače koji žive u nepovezanim te slabo ili loše povezanim područjima. Potrebno je promicati i regulirati katalog osnovnih osobnih financijskih usluga i poduzeti mjere kako bi se spriječilo njihovo djelomično ili potpuno ukidanje, što bi dovelo do diskriminacije prema potrošačima u pristupu financijskim uslugama;
63. također preporučuje da se razmotri problem digitalnog jaza koji pogađa ranjive potrošače koji bi zbog nedostatka nužne opreme ili osnovnih vještina mogli biti isključeni iz digitalne tranzicije, i to pogotovo u manje razvijenim regijama;

Zaštita potrošača u globalnom kontekstu

64. naglašava da je u globaliziranom svijetu, u kojem internetska kupovina nadilazi granice, suradnja s međunarodnim partnerima postala ključna;
65. pozdravlja najavu Komisije o izradi akcijskog plana s Kinom za poboljšanje sigurnosti proizvoda koji se prodaju na internetu i uspostavu regulatorne potpore, tehničke pomoći i pomoći za izgradnju kapaciteta partnerskih regija EU-a, posebno onih u Africi;
66. ipak, potiče Komisiju da razvije i ojača suradnju s trećim zemljama u kojima sjedište imaju pružatelji usluga koji svoju ponudu usmjeravaju na područje Europske unije;

67. poziva Europsku komisiju da se pobrine za to da roba i usluge uvezene u EU budu u skladu s odgovarajućim standardima i propisima Europske unije. Pozdravlja činjenicu da Europska komisija predlaže povećanje korporativne odgovornosti za ljudska prava te socijalne i ekološke standarde u cjelokupnom lancu vrijednosti poduzeća, što podrazumijeva i podizvođače i treće zemlje;

Primjena politike zaštite potrošača na druga područja

68. podsjeća na to da se potrošačka politika, kao jedna od najtransverzalnijih politika EU-a, dotiče brojnih politika EU-a poput sigurnosti proizvoda, digitalnog tržišta, financijskih usluga, sigurnosti i označavanja prehrambenih proizvoda, energije, putovanja i prometa;

69. naglašava da zahtjeve u pogledu zaštite potrošača treba uključiti u formulaciju i provedbu drugih politika i aktivnosti EU-a u područjima poput energije, telekomunikacija, prometa, sektora osiguranja, kreditiranja itd.;

70. naglašava da promicanje dobrobiti potrošača snažnom politikom tržišnog natjecanja u Europskoj uniji treba ostati prioritetni cilj u okviru provedbe članaka 101. i 102. UFEU-a;

Upravljanje

71. naglašava da treba razviti pregled potrošačkih uvjeta (eng. *Consumer Conditions Scoreboard*), koji pomoću skupa relevantnih pokazatelja, koji prvenstveno obuhvaćaju kružnost u potrošnji, prikazuje stanje u pogledu potrošača u EU-u, kako bi se poduprlo upravljanje Novom strategijom za potrošače i njezino praćenje;

72. podržava spremnost Europske komisije da uspostavi novi model upravljanja uz široko partnerstvo u kojem sudjeluju svi relevantni dionici. U tom kontekstu treba pozdraviti ambiciju Komisije da održava redovite rasprave s Europskim parlamentom, Europskim gospodarskim i socijalnim odborom i Odborom regija, uz blisku suradnju s državama članicama putem postojećih mreža, radnih skupina ili *ad hoc* radnih skupina;

73. ponovno ističe da bilo korisno u te aktivnosti uključiti Europski odbor regija.

Bruxelles, 13. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

Mišljenje Europskog odbora regija – Unija ravnopravnosti: Strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020.–2025.

(2022/C 61/08)

Izvjestiteljica:	Kate Feeney (IE-Renew E.), članica Vijeća grofovije, Dún Laoighaire Rathdown
Referentni dokument:	Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Unija ravnopravnosti: Strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020.–2025. COM(2020) 698 final

PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

1. napominje da je ravnopravnost jedna od temeljnih vrijednosti na kojima se zasniva Europska unija, kako je navedeno u Ugovorima i Povelji o temeljnim pravima, kojima se EU-u daje mandat i odgovornost za borbu protiv diskriminacije;
2. ponovno ističe da su prava lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih, interseksualnih, nebinarnih i *queer* osoba (LGBTIQ) ljudska prava i kao takva svojstvena svim ljudima, bez obzira na njihov pravni status nedržavljana, izbjeglica, migranata ili stranih državljana, bez obzira na to jesu li žene, muškarci, djeca, starije osobe ili osobe s invaliditetom, bez obzira na njihovu vjeru, etničko podrijetlo, politička stajališta ili seksualnu orijentaciju, rodni identitet ili rodno izražavanje i spolna obilježja;
3. pozdravlja sav prethodni rad ⁽¹⁾ obavljen na europskoj i nacionalnoj razini, uključujući objavu Komunikacije Europske komisije „Unija ravnopravnosti: Strategija o ravnopravnosti LGBTIQ osoba 2020.–2025.” i u njoj utvrđene političke ciljeve i mjere za poboljšanje ravnopravnosti LGBTIQ osoba u Europskoj uniji;
4. međutim, upozorava da, iako je ta prva strategija EU-a za ravnopravnost LGBTIQ osoba dugo očekivani korak u pravom smjeru za Europu čiji je moto „Ujedinjena u raznolikosti”, istodobno dolazi do nazadovanja u pogledu vrijednosti EU-a, pri čemu nadležna tijela kontinuirano upotrebljavaju retoriku usmjerenu protiv LGBTIQ osoba i čak donose diskriminirajuće politike i zakonodavstvo;
5. smatra poticajnom činjenicu da Europska komisija izričito spominje i poziva OR da promiče dijalog s lokalnim i regionalnim vlastima i civilnim društvom, uključujući socijalne partnere, kako bi se unaprijedila ravnopravnost LGBTIQ osoba;
6. zabrinut je zbog činjenice da je unatoč povećanim političkim naporima strukturna diskriminacija i marginalizacija LGBTIQ osoba i dalje prisutna diljem Europske unije;
7. stoga čvrsto vjeruje da lokalne i regionalne vlasti imaju ključnu ulogu u izgradnji europskog društva koje se temelji na uključivanju svih građana, a ne na isključivanju nekih, te se slaže da su uključive i raznolike strategije važne i u javnom i u privatnom sektoru za bolje rješavanje složenih izazova i životnih situacija s kojima se suočavaju LGBTIQ osobe;

⁽¹⁾ Popis mjera za poboljšanje ravnopravnosti LGBTI osoba koji je Europska komisija objavila 2015., uspostavljanje funkcije posebne povjerenice za ravnopravnost Helene Dalli i činjenica da je 21 država članica pravno priznala istospolne parove, a četiri su uvele postupke za pravno priznavanje roda bez ikakvih zdravstvenih zahtjeva.

8. poziva Europsku komisiju da osigura da se poštuju temeljna načela Europske unije i da nijedna općina, regija ili država ne uvede sustavne diskriminatorne inicijative, kao što su „zone bez LGBT-a”, usvojene u okviru „Povelje lokalnih vlasti o pravima obitelji” ili „Rezolucije protiv LGBT ideologije”, ili da sredstva koristi na način koji nije u skladu s načelom nediskriminacije;

9. u tom kontekstu naglašava važnost poduzimanja mjera za borbu protiv diskriminacije LGBTIQ osoba, pozdravlja rezoluciju Europskog parlamenta kojom je cijeli EU proglašen prostorom slobode za LGBTIQ osobe ⁽²⁾ i naglašava važnost uzajamne tolerancije u zajednicama;

Koja je uloga gradova i regija?

10. uvjeren je da je borba protiv nejednakosti u EU-u zajednička odgovornost koja zahtijeva djelovanje na svim razinama upravljanja kao i aktivno i trajno sudjelovanje civilnog društva, LGBTIQ organizacija i interesnih skupina koje imaju ključnu ulogu u upravljanju politikama ravnopravnosti i njihovu oblikovanju te djelotvornoj provedbi;

11. vjeruje u potencijal mjera na lokalnoj i regionalnoj razini za izgradnju ravnopravnosti i njezinu integraciju u sve politike jer regionalni i lokalni vijećnici i gradonačelnici svakodnevno komuniciraju sa svojim građanima drugačije od nacionalnih političara, na mjestima kao što su škole, radna mjesta, kulturne i sportske aktivnosti, tj. na mjestima na kojima se oblikuju i provode ljudska prava;

12. nadalje ističe da lokalne vlasti imaju ulogu u objašnjavanju prava ljudi, utvrđivanju ključnih izazova u njihovim zajednicama, jamčenju ravnopravnog sudjelovanja u životu zajednice i jednakog pristupa uslugama te uvođenju prilagođenih usluga za marginalizirane članove društva;

13. dijeli stajalište Svjetskog gospodarskog foruma ⁽³⁾ da promicanje ravnopravnosti i prava ima jasne i pozitivne korelacije s gospodarskim razvojem i blagostanjem gradova i regija te da svaki oblik isključujućeg ponašanja može negativno utjecati na zajednicu u cjelini, kao i na šire gospodarstvo. To je sada još važnije jer počinjemo s ponovnom izgradnjom naših zajednica nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19;

14. zabrinut je zbog očitog jaza između ruralnih i urbanih područja u pogledu općeg poštovanja i prihvaćanja raznolikosti, što može pogoršati demografske izazove u određenim regijama i dodatno ugroziti njihov gospodarski i socijalni razvoj;

15. napominje i pozdravlja činjenicu da postoje primjeri lokalnih vlasti ⁽⁴⁾ koje zauzimaju aktivan stav prema uključivanju LGBTIQ osoba, pa čak i preuzimaju vodeću ulogu u određivanju politika koje pogoduju LGBTIQ osobama kada nacionalne vlade zaostaju u tome;

Borba protiv svih oblika nasilja

16. obvezuje se da će u potpunosti promicati gradove slobode za LGBTIQ osobe diljem Europske unije i šire;

17. potiče Komisiju da se bori protiv svih oblika nasilja nad LGBTIQ osobama te traži donošenje mjera usmjerenih na sprečavanje i borbu protiv nasilja nad LGBTIQ osobama, uključujući nasilje na internetu, koje bi se moglo normalizirati među mlađim osobama;

18. traži od Komisije da donese mjere za suzbijanje govora mržnje, osobito govora mržnje na internetu, priznajući pritom važnost slobode izražavanja. Govor mržnje usmjeren protiv LGBTIQ osoba jedan je od najštetnijih izvora diskriminacije i često se razvija u zločin iz mržnje i dovodi do nasilja. Suzbijanje govora mržnje zahtijeva suradnju europskih institucija, državnih tijela, lokalnih i regionalnih vlasti i privatnog sektora. To je nužan korak u zaustavljanju diskriminacije i njezina razornog učinka na društvo;

⁽²⁾ Rezolucija Europskog parlamenta od 11. ožujka 2021. o proglašenju EU-a prostorom slobode za LGBTIQ osobe (https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0089_HR.html).

⁽³⁾ *Great Reset: Why LGBT+ inclusion is the secret to cities' post-pandemic success* (Veliko resetiranje: zašto je uključenost LGBT+ osoba tajni recept za uspjeh gradova nakon pandemije) | Svjetski gospodarski forum (weforum.org).

⁽⁴⁾ Postoje primjeri u nekoliko gradova diljem Europe, kao što su Barcelona, Ljubljana, Berlin, Budimpešta i Łódź, i mreže gradova, kao što je mreža RE.A.DY u Italiji.

19. sa zanimanjem iščekuje predstojeći prijedlog Komisije o proširenju popisa kaznenih djela u EU-u u skladu s člankom 83. stavkom 1. UFEU-a na zločine iz mržnje i govor mržnje, među ostalim i kada su usmjereni na LGBTIQ osobe, ne samo na temelju njihove spolne orijentacije nego i rodnog identiteta, rodnog izražavanja i spolnih obilježja, te naglašava potrebu za hitnom provedbom Direktive o pravima žrtava;

20. poziva sve države članice EU-a da ratificiraju Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija), čije se mjere za zaštitu prava žrtava primjenjuju bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, uključujući spol, rod, spolnu orijentaciju ili rodni identitet. U tu svrhu poziva Europsku komisiju da ispuni svoju obvezu da pristupanje Konvenciji postavi kao glavni prioritet i s nestrpljenjem iščekuje, među ostalim, prijedlog o borbi protiv nasilja nad ženama, kako je najavljeno u govoru o stanju Unije 2021. predsjednice von der Leyen;

21. poziva na pravilno prenošenje i strogu primjenu revidirane Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama, kojom se jača zaštita od sadržaja kojim se potiče na mržnju ili nasilje i kojom se zabranjuju medijske komercijalne komunikacije koje sadržavaju ili promiču bilo kakav oblik diskriminacije, uključujući diskriminaciju na temelju spola i spolne orijentacije;

Slobodno kretanje i obitelji

22. smatra da je važno da se u strategiji posebno upućuje na regionalni i, posebice, transregionalni aspekt slobodnog kretanja, uz poštovanje činjenice da je, kako je utvrđeno u Ugovorima, obiteljsko pravo u nadležnosti država članica, te ističe da to može dovesti do prepreka slobodnom kretanju jer se zbog razlika u obiteljskom pravu među državama članicama, pri prelasku unutarnjih granica EU-a često više ne priznaju obiteljske veze, osobito u slučaju LGBTIQ obitelji.

23. Odbor regija pozdravlja to što je Europska komisija u studenom 2020. prvi put predstavila strategiju EU-a za ravnopravnost lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih, nebinarnih, interseksualnih i *queer* osoba (LGBTIQ). Jedan od četiriju stupova te strategije Komisije jest osigurati sigurnost LGBTIQ osoba.

Međutim, fenomen nasilja nad LGBTIQ osobama još nije ocijenjen na temelju reprezentativnih podataka, čime bi se omogućio napredak u provedbi relevantnih pristupa za borbu protiv nasilja u budućnosti.

Iako internetska anketa „A long way to go for LGBTI equality” (Još je dalek put do ravnopravnosti LGBTI osoba), koju je objavila Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA), daje vrijedan uvid u iskustva LGBTIQ osoba u pogledu diskriminacije i nasilja, ona nije statistički reprezentativna jer je sudjelovanje bilo dobrovoljno pa se ne temelji na nasumičnom uzorku. U tom kontekstu Odbor regija poziva Europsku komisiju da u okviru svoje strategije za LGBTIQ osobe pokrene i financira redovitu, anonimnu i reprezentativnu studiju o neprijavljenim slučajevima nasilja u EU-u, uključujući obiteljsko nasilje nad LGBTIQ osobama, koja će se neovisno provoditi i ocjenjivati u svim državama članicama EU-a;

24. u potpunosti se slaže s izjavom predsjednice Europske komisije Ursule von der Leyen: „Ako ste roditelj u jednoj zemlji, naravno da ste roditelj u svakoj zemlji”⁽⁵⁾. Stoga pozdravlja najavu zakonodavne inicijative za potporu uzajamnom priznavanju obitelji među državama članicama;

25. poziva države članice da osiguraju da jasne informacije o priznavanju prekograničnih prava LGBTIQ osoba i njihovih obitelji u EU-u budu lako dostupne te da javni službenici na svim razinama upravljanja budu detaljno informirani;

26. supotpisuje zahtjev Europskog parlamenta iz njegove Rezolucije o pravima LGBTIQ osoba u EU-u⁽⁶⁾ koji se odnosi na dugine obitelji i istospolne parove i potiče Komisiju da radi na poboljšanju položaja duginih obitelji strogom primjenom prekograničnog obiteljskog prava i pojačanim dijalogom (uključujući posebne dijaloge u vezi s provedbom presude u predmetu Coman⁽⁷⁾) s državama članicama, s obzirom na to da materijalno obiteljsko pravo spada u njihovu nadležnost;

⁽⁵⁾ Govor o stanju Unije 2020.

⁽⁶⁾ 2021/2679(RSP).

⁽⁷⁾ U predmetu C-673/16 Sud EU-a pojasnio je da se pojam „bračni drug” koji se upotrebljava u Direktivi o slobodnom kretanju primjenjuje i na istospolne partnere.

27. poziva lokalne vlasti da svojim LGBTIQ zajednicama pošalju pozitivnu poruku smjelom uspostavom ambicioznih politika za podršku LGBTIQ zajednicama i uvedu promjene počevši od lokalne razine, kao što je primjer Torina ⁽⁸⁾, u kojem gradska uprava službeno priznaje civilna partnerstva između građana istog spola iako u tom pogledu do 2016. nisu postojale nacionalne odredbe. Od tada je Torino nastavio biti predvodnik time što je priznao zakonsko roditeljstvo istospolnih parova, iako u nacionalnom pravu ne postoje takve odredbe;

Pomoć mladim LGBTIQ osobama u EU-u

28. uviđa da su mladi pripadnici skupine LGBTIQ u Europi posebno ranjivi jer su od rane dobi izloženi diskriminaciji, viktimizaciji, stigmatizaciji i zlostavljanju; suočavaju se s poteškoćama kada žele s obitelji i svojom zajednicom razgovarati o svojoj spolnoj orijentaciji i/ili rodnom identitetu, s ograničenim razumijevanjem profesionalnih pružatelja usluga i šireg društva o pitanjima povezanim s LGBTI+ zajednicom, kao i s izazovima u pogledu mentalnog, fizičkog i spolnog zdravlja;

29. pozdravlja Komisijinu sveobuhvatnu strategiju za prava djeteta objavljenu 24. ožujka 2021. kojom se LGBTIQ djeci jamči sloboda u razvoju ličnosti i pristup zaštićenim pravima, koja uključuju i inicijative za informiranje i savjetovanje za obitelji radi podrške maloljetnicima u njihovom potpunom i sveobuhvatnom razvoju; izričito podržava razmjenu dobrih praksi o okončanju operativnih zahvata koji nisu od životne važnosti i medicinskih intervencija na interseksualnoj djeci i adolescentima kako bi se uklopili u uobičajenu definiciju muškog ili ženskog spola, a da ni oni ni njihovi roditelji nisu dali potpuno informirani pristanak;

30. potiče države članice da u svojim nacionalnim planovima za ravnopravnost LGBTIQ osoba preispitaju politike i prakse koje nanose štetu ili dodatno udaljavaju pripadnike LGBTIQ zajednice, a posebno mlade; poziva ih da podrže lokalne zajednice pružanjem odgovarajućih usluga za pomoć marginaliziranim mladim ljudima, kao što je stvaranje sigurnih okruženja, te da osiguraju jednake mogućnosti zapošljavanja i uključiva radna okruženja, pozitivnu zastupljenost i sudjelovanje LGBTIQ osoba u kulturi, društvu i sportu;

31. upozorava da je beskućništvo LGBTIQ osoba skriveni problem u Europi, istraživanja su rijetka, ⁽⁹⁾ ali pokazuju da je LGBTIQ zajednica općenito (a njezini mladi pripadnici pogotovo) izrazito prekomjerno zastupljena među beskućnicima: prema procjenama 25–40 % mladih ljudi koji su beskućnici identificiraju se kao LGBTIQ osobe ⁽¹⁰⁾; stoga poziva na to da se tom problemu posveti posebna pozornost, među ostalim i u okviru Europske platforme za borbu protiv beskućništva;

32. skreće pozornost na činjenicu da bi se Direktiva o jednakosti pri zapošljavanju trebala strogo provoditi te da bi njezinu provedbu trebalo pažljivo pratiti i ocjenjivati. OR pozdravlja činjenicu da će Komisija 2022., nakon evaluacije i praćenja postojećeg zakonodavstva, predložiti sve potrebne zakonodavne akte, posebno o ulozi tijela za jednakost;

33. poziva Europsku komisiju i nacionalne, regionalne i lokalne vlasti da povećaju vidljivost beskućništva mladih LGBTIQ osoba kao krajnjeg oblika socijalne isključenosti te da, po uzoru na primjere iz Krakova i Berlina, u svojim zajednicama uspostave centre za skrb o mladima i skloništa;

Utjecaj COVID-a 19 na živote LGBTIQ osoba

34. napominje da zdravstvena i društvena kriza uzrokovana bolešću COVID-19 donosi složene izazove i rizike za LGBTIQ zajednicu. Prema nedavnim istraživanjima ⁽¹¹⁾ to uključuje pogoršanje mentalnog zdravlja i otežan pristup zdravstvenoj skrbi, povećanje govora mržnje i obiteljskog nasilja, poteškoće u pristupu programima javne pomoći, među ostalim za stanovanje, hranu i osnovne potrebe, kao i pristupu pravosuđu, registraciji i drugim pravnim postupcima;

35. pozdravlja programe potpore uvedene u nekim zajednicama kako bi se omogućila psihološka potpora na internetu, aktivnosti na otvorenom, pristup zdravstvenoj skrbi, općinski smještaj, sigurne kuće i dodatna financijska sredstva; poziva nacionalne, regionalne i lokalne vlasti da osiguraju da hitne mjere i mjere oporavka budu nediskriminirajuće;

⁽⁸⁾ Općinska uredba Torina, 2010.

⁽⁹⁾ Europska federacija nacionalnih organizacija za rad s beskućnicima (neprofitna organizacija), *LGBTIQ Homelessness* (Beskućništvo među LGBTIQ osobama), jesen 2017. i istraživanje iz 2019. o beskućništvu mladih LGBTIQ+ osoba u Europi.

⁽¹⁰⁾ https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/COVID19%20_Impact%20LGBTI%20people.pdf

⁽¹¹⁾ [covid19-lgbti-assessment-2020.pdf](https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/covid19-lgbti-assessment-2020.pdf) (ilga-europe.org)

Daljnji koraci

36. poziva na pojačanu suradnju i dijalog, temeljene na činjenicama, između upravljačkih tijela i dionika na svim razinama i preko granica, s posebnim naglaskom na osobnim iskustvima pripadnika LGBTIQ zajednice, kao i na uključivanje pitanja LGBTIQ osoba u postojeće i nove političke mjere, čime bi se zajamčilo donošenje informiranih i primjereno prilagođenih politika koje odražavaju raznolikost;
37. ponavlja ⁽¹²⁾ poziv da se u većoj mjeri primjenjuju interseksijski pristup i interseksijske mjere u kombinaciji s pozitivnim mjerama u sektorskim područjima;
38. podržava sve napore u sprečavanju konverzijskih terapija i prisilnih medicinskih intervencija za interseksualne i transrodne osobe (uključujući genitalno sakaćenje interseksualnih osoba i prisilnu sterilizaciju), poziva lokalne i regionalne vlasti da zaustave te prakse kada se obavljaju u njihovim ustanovama te da izdvoje sredstva za promicanje njihova okončanja, s osobitim naglaskom na zaštiti djece i adolescenata;
39. pozdravlja pristup Europske komisije za poticanje razmjene dobrih praksi u pogledu zakonodavstva i postupaka za pravno priznavanje roda na temelju načela samoodređenja te izražava zadovoljstvo time što će se pokrenuti međusektorski dijalog kako bi se podigla svijest o transrodnim i nebinarnim identitetima i interseksualnim osobama te kako bi se potaknula uključivost u svim relevantnim mjerama i postupcima;
40. poziva na povećanu zaštitu transrodnih osoba, koje se i dalje suočavaju s najvišim razinama diskriminacije, nasilja i progona. Prema podacima iz nedavne studije ⁽¹³⁾, samo 13 od 31 ispitane zemlje ima nacionalno zakonodavstvo koje pruža barem određenu zaštitu na temelju rodnog identiteta i/ili spolnih obilježja;
41. prepoznaje hitnu potrebu za višerazinskim upravljanjem i partnerstvima; u potpunosti podržava rad Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe o ulogama i odgovornostima lokalnih vlasti u zaštiti LGBTI osoba te ga poziva da rezultate predstavi OR-u;
42. poziva na to da se prizna važnost osiguravanja pristupa zdravstvenoj skrbi povezanoj s promjenom spola, koja spašava živote i mora se tretirati kao takva. Pandemija bolesti COVID-19 ne može se smatrati razlogom za odgodu ili ograničavanje pristupa bilo kojoj vrsti zdravstvene skrbi, pa tako i skrbi povezane s promjenom spola i terapijom koja je u tijeku;
43. nudi pomoć Europskoj komisiji u prikupljanju relevantnih lokalnih i regionalnih najboljih praksi i provedbi relevantnog europskog zakonodavstva na terenu, kao i Europskom parlamentu, posebice njegovoj Međuskupini za prava LGBTI osoba;
44. potiče Europsku komisiju da pruži potporu istraživanju kako bi se ispitale geografske razlike u prihvaćanju pripadnika LGBTIQ zajednice u cilju poboljšanja metoda za borbu protiv diskriminacije izvan urbanih područja;
45. vjeruje u znatnu dodanu vrijednost uključivanja OR-a u oblikovanje inicijative „Prijestolnice uključivosti” i stoga ponovno poziva da se OR svake godine službeno uključi u određivanje jedne ili više europskih prijestolnica uključivosti i u mrežu vladinih kontaktnih točaka za LGBTI pitanja Vijeća Europe;
46. poziva Europsku komisiju da zajamči potpunu uključenost lokalnih i regionalnih vlasti u osmišljavanje, provedbu i praćenje nacionalnih planova za ravnopravnost LGBTIQ osoba;
47. slaže se s pridruživanjem pristupu Europske komisije koji uključuje davanje primjera i težnju za potpuno uključivim radnim okruženjem te poziva na praćenje mjera kojima se ugrožavaju interesi zaposlenika pripadnika LGBTIQ zajednice u europskim institucijama;

⁽¹²⁾ Mišljenje OR-a „Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.”, listopad 2020.

⁽¹³⁾ Studija Europske komisije *Trans and Intersex Equality in Europe – A Comparative Analysis* (Ravnopravnost transrodnih i interseksualnih osoba u Europi – komparativna analiza), 2018.

48. poziva sve političke vođe da služe kao primjer i javno osude svaku vrstu diskriminacije, homofobnog, transfobnog i interfobnog govora, uznemiravanja i nasilja na temelju spolne orijentacije, rodnog identiteta, rodnog izražavanja ili spolnih obilježja;
49. ističe potrebu za obrazovnim mjerama i informativnim kampanjama za osobe svih dobnih skupina i iz svih sredina te potrebu za jačanjem javnih usluga, izgradnjom kapaciteta stručnjaka za potporu i poboljšanjem pristupa pravosuđu tako da ga se usmjeri na potrebe žrtava;
50. naglašava ulogu univerzalnog spolnog odgoja u borbi protiv stereotipa i diskriminacije, u stvaranju pozitivne slike o pripadnicima LGBTIQ zajednice i u poticanju atmosfere prihvaćanja. Svaki napad na nastavnike treba osuditi;
51. sa zanimanjem iščekuje nove prijedloge za moguće financiranje projekata za borbu protiv interseksijske diskriminacije i nejednakosti s kojima se suočavaju pripadnici LGBTIQ zajednice, rodnih predrasuda i drugih stereotipa u okviru programa „Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti”;
52. poziva na uspostavu financijskih mehanizama za potporu organizacijama civilnog društva koje se bave LGBTIQ pitanjima, ne samo na temelju projekata, i na financijsku potporu programima za ravnopravnost i raznolikost u općinama i regijama u kojima se LGBTIQ zajednica suočava s posebno neprijateljskim stavovima vlasti;
53. poziva Europsku komisiju da osigura da se europski fondovi ne dodjeljuju u slučajevima u kojima postoje mehanizmi strukturne diskriminacije te da se financiranje obustavi ili povuče ako se naknadno utvrdi da je to slučaj; smatra da dokazana moć takvih mjera, uz dijalog, može stvoriti potpuno uključivu Europsku uniju;
54. poziva članove i članice OR-a i druge lokalne i regionalne vlasti da u područjima u kojima nedostaje nacionalno zakonodavstvo uvedu lokalne odredbe kako bi se odbacila diskriminacija i ispravio pravni vakuum u cilju promicanja raznolikosti, uzajamnog prihvaćanja i poštovanja.

Bruxelles, 14. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

III

(Pripremni akti)

ODBOR REGIJA

INTERACTIO – HIBRIDNO – 146. PLENARNO ZASJEDANJE OR-a, 12.10.2021.–14.10.2021.

Nacrt mišljenja Europskog odbora regija – Europski digitalni identitet

(2022/C 61/09)

Izvjestitelj:	Mark WEINMEISTER (DE/EPP), državni tajnik za europske poslove, savezna zemlja Hessen
Referentni dokument:	Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 910/2014 u pogledu uspostavljanja europskog okvira za digitalni identitet COM(2021) 281 final

I. PREPORUKE ZA IZMJENE

Amandman 1.

COM(2021) 281

Članak 1. stavak 4.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 5.

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
Pseudonimi u elektroničkoj transakciji Ne dovodeći u pitanje pravne učinke koje pseudonimi imaju prema nacionalnom pravu, korištenje pseudonimom u elektroničkim transakcijama nije zabranjeno.	Pseudonimi u elektroničkoj transakciji Ne dovodeći u pitanje pravne učinke koje pseudonimi imaju prema nacionalnom pravu, korištenje pseudonima u elektroničkim transakcijama i na društvenim mrežama nije zabranjeno.

Obrazloženje

Društvene mreže prilikom registracije ne smiju zabraniti uporabu pseudonima uz upućivanje na europsku lisnicu za digitalni identitet.

Amandman 2.

COM(2021) 281

Članak 1. stavak 7.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 6.a stavak 1.

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
Kako bi se osiguralo da sve fizičke i pravne osobe u Uniji imaju siguran, pouzdan i neometan pristup prekograničnim javnim i privatnim uslugama, svaka država članica izdaje europsku lisnicu za digitalni identitet u roku od 12 mjeseci nakon stupanja ove Uredbe na snagu.	Kako bi se osiguralo da sve fizičke i pravne osobe u Uniji imaju siguran, pouzdan i neometan pristup prekograničnim javnim i privatnim uslugama, svaka država članica izdaje europsku lisnicu za digitalni identitet u roku od 24 mjeseca nakon stupanja ove Uredbe na snagu.

Objašnjenje

Iskustvo je pokazalo da će europske lisnice za digitalni identitet biti meta informatičkih napada na visokoj razini. U takvom osjetljivom okruženju osobnih identifikacijskih podataka kvaliteta ima prednost pred brzinom. Rokovi utvrđeni za prenošenje na nacionalnoj razini prekratki su (djelomično ovise o odredbama Direktive NIS2). Stoga je potrebno produljiti prijelazno razdoblje.

Amandman 3.

COM(2021) 281 final – 1. dio

Članak 1. stavak 7.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 6.a stavak 12. (novo)

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
	<i>Osobe mlađe od 18 godina imaju pravo na europsku lisnicu za digitalni identitet samo pod uvjetom da se njihov identitet može potvrditi elektroničkom osobnom iskaznicom pravnog zastupnika maloljetnika koji je za njega odgovoran.</i>

Objašnjenje

Europska lisnica za digitalni identitet služiti će kao dokaz identiteta i na internetu i izvan njega. Maloljetnici se ne mogu smatrati potpuno odgovornima i odgovarati za eventualne pravne posljedice.

Amandman 4.

COM(2021) 281 final – 1. dio

Članak 1. stavak 7.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 6.c stavak 5.

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
Države članice dostavljaju Komisiji imena i adrese javnih ili privatnih tijela iz stavka 3. Komisija stavlja te informacije na raspolaganje državama članicama.	Države članice dostavljaju Komisiji imena i adrese javnih ili privatnih tijela iz stavka 3. Komisija stavlja te informacije na raspolaganje državama članicama u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Uredbe.

Obrazloženje

Mijenja se članak 6.c stavak 5. Uredbe (EU) br. 910/2014 jer je potrebno predvidjeti rok za prenošenje informacija.

Amandman 5.

COM(2021) 281

Članak 1. stavak 9.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 7.

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
[...] u roku od 12 mjeseci nakon stupanja na snagu [...]	[...] u roku od 24 mjeseca nakon stupanja na snagu [...]

Obrazloženje

Iskustvo je pokazalo da će europske lisnice za digitalni identitet biti meta informatičkih napada na visokoj razini. U takvom osjetljivom okruženju osobnih identifikacijskih podataka kvaliteta ima prednost pred brzinom. Rokovi utvrđeni za prenošenje na nacionalnoj razini prekratki su (djelomično ovise o odredbama Direktive NIS2). Stoga je potrebno produljiti prijelazno razdoblje.

Amandman 6.

COM(2021) 281

Članak 1. stavak 11.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 10.a stavak 4.

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
Komisija u Službenom listu Europske unije bez nepotrebne odgode objavljuje odgovarajuće izmjene popisa iz članka 6.d.	Komisija u Službenom listu Europske unije bez nepotrebne odgode objavljuje odgovarajuće izmjene popisa iz članka 6.d i stavlja ih na raspolaganje na zasebnom popisu.

Obrazloženje

Pregledan popis (popis povučениh certificiranja) olakšat će njegovu uporabu.

Amandman 7.

COM(2021) 281 – 1. dio

Članak 1. stavak 12.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 11.a stavak 4. (novi)

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
	Države članice jedinstvenim sredstvima identifikacije osiguravaju da se nijednom građaninu ne izdaju dvije ili više europskih lisnica za digitalni identitet na temelju višestrukog državljanstva ili boravišta u raznim državama članicama.

Obrazloženje

Trebalo bi osigurati da se građanima s više državljanstava i/ili boravišta u raznim državama članicama EU-a izda samo jedna lisnica za digitalni identitet.

Amandman 8.

COM(2021) 281 – 1. dio

Članak 1. stavak 14.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 12.a stavak 3.

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
Države članice obavješćuju Komisiju o imenima i adresama javnih ili privatnih tijela iz stavka 1. Komisija stavlja te informacije na raspolaganje državama članicama.	Države članice obavješćuju Komisiju o imenima i adresama javnih ili privatnih tijela iz stavka 1. Komisija stavlja te informacije na raspolaganje državama članicama u roku od šest mjeseci nakon stupanja na snagu ove Uredbe.

Obrazloženje

Mijenja se članak 12.a stavak 3. Uredbe (EU) br. 910/2014 jer je potrebno predvidjeti rok za prenošenje informacija.

Amandman 9.

COM(2021) 281

Članak 1. stavak 29.

Uredba (EU) br. 910/2014

Članak 30. stavak 3.a

Prijedlog Komisije	Amandman OR-a
Certificiranje iz stavka 1. vrijedi pet godina, uz uvjet redovite procjene slabih točaka svake dvije godine. Ako se slabe točke utvrde i ne otklone, certificiranje se povlači.	Certificiranje iz stavka 1. vrijedi pet godina, uz uvjet redovite procjene slabih točaka svake dvije godine. Ako se slabe točke utvrde i ne otklone, certificiranje se povlači. Ponovno izdavanje može se provesti najranije nakon razdoblja čekanja od 2 godine i nove procjene slabih točaka.

Obrazloženje

Zabrana ponovnog izdavanja ima smisla jer bi trebalo biti moguće ukloniti slabe točke nakon korjenite promjene tehničkog ustroja.

II. PREPORUKE O POLITIKAMA

EUROPSKI ODBOR REGIJA

Uvod

1. podržava ideju „europskog digitalnog identiteta” pod nazivom „lisnica za digitalni identitet”. „Lisnica za digitalni identitet” također bi trebala omogućiti građanima da dokažu svoj identitet mobilnim sredstvima kako bi pristupili internetskim uslugama javne uprave, razmijenili digitalne dokumente ili dokazali samo određenu osobnu značajku, primjerice dob. To je moguće bez otkrivanja njihova identiteta ili drugih osobnih podataka;

2. pozdravlja prijedloge Europske komisije za stvaranje europskog digitalnog identiteta u smjeru sveobuhvatnije lisnice EU-a za digitalni identitet i potrebne izmjene tzv. Uredbe eIDAS. Europska lisnica za digitalni identitet nije ograničena na osobne podatke o identitetu u užem smislu (europski digitalni identitet), nego bi trebala sadržavati i druge (uključujući službene) dokumente u elektroničkom obliku, kao što su vozačke dozvole ili obrazovne kvalifikacije;

3. podržava cilj Europske komisije da se Uredba eIDAS dodatno razvije za upotrebu u gospodarstvu s obzirom na promjenjive tržišne zahtjeve, uz nastavak korištenja postojećih nacionalnih prijavljenih sredstava identifikacije. Sigurni načini elektroničke identifikacije posebno su važni za digitalizaciju administrativnih postupaka;
4. poziva na jasne odredbe o zaštiti podataka u prijedlogu Europske komisije o europskom digitalnom identitetu, koje bi trebale biti u skladu s načelima utvrđenima u Općoj uredbi o zaštiti podataka, posebno s načelima podatkovnog gospodarstva, privatnosti podataka i odgovarajućeg obrazloženja, te također zajamčiti da će korisnici moći kontrolirati koje podatke žele dijeliti i s kime;
5. smatra da je europska lisnica za digitalni identitet, zahvaljujući svojoj univerzalnoj upotrebljivosti, a posebno mobilnoj upotrebi, alat koji bi trebao olakšati sudjelovanje u društvu te koji svojom upotrebom diljem EU-a može postati element prepoznatljivog europskog identiteta u svijesti svake građanke i svakog građanina EU-a;

Koristi za građanke i građane

6. smatra da je stvaranje europske lisnice za digitalni identitet odlična prilika za učvršćivanje fizički uočljivog i praktično upotrebljivog identiteta EU-a među građankama i građanima, kao i na jedinstvenom tržištu. Europskom lisnicom za digitalni identitet stvara se jedinstven obvezujući identifikator za sve uključene strane, koji zbog svoje simbolike uvelike nadilazi isključivo tehničke koristi;
7. napominje da je europska lisnica za digitalni identitet u osnovi tehnologija za mobilnu upotrebu koja može zadržati svoju funkcionalnu upotrebljivost i uz daljnji razvoj postojećih uređaja (pametnih telefona ili satova). Buduća tehnološka dostignuća kao što su digitalne naočale (npr. naočale s funkcijom proširene stvarnosti ili digitalni avatari) i slični digitalni uređaji trebali bi moći upotrebljavati europsku lisnicu za digitalni identitet putem odgovarajućeg sučelja (po mogućnosti optičkog);
8. preporučuje da se razvoj i uvođenje europske elektroničke identifikacije i europske lisnice za digitalni identitet provedu u cilju pružanja usluga sa stvarnom prekograničnom dodanom vrijednošću za građane;
9. naglašava da se mora zajamčiti suverenost i nediskriminacija svih korisnika te stoga preporučuje da se u Komunikaciji jasno navede da pri nuđenju usluga fizičkim osobama ne smije neizravno prisiljavati na korištenje europske lisnice za digitalni identitet. Uporaba je u načelu dobrovoljna;
10. ističe da bi se europska lisnica za digitalni identitet trebala smatrati uslugom koja se nudi građanima kako bi je civilno društvo dobro prihvatilo;
11. poziva na to da se za ustroj tog alata, povrh puke zaštite podataka i pristupačnosti, preporuča paket instrumenata koji i osobama s blagim ograničenjima ili neznanjem jezika (npr. većom upotrebom piktograma) omogućuje da se koriste europskom lisnicom za digitalni identitet;
12. predlaže da se u prijedlogu predvide odredbe za upotrebu digitalnih identiteta od strane maloljetnika ili u slučaju skrbištva ili skrbi te za postupanje s digitalnim identitetom u slučaju smrti;

Uključenost poslovne zajednice

13. smatra da je uska uključenost tehnoloških predvodnika ublažavanjem pravila koja se odnose na gospodarstvo posebno važna sastavnica uspjeha. Samo će tržišno utemeljen pristup jamčiti uporabu u pravom opsegu u EU-u;
14. podsjeća na ključni aspekt gospodarske upotrebljivosti, odnosno upotrebu sučelja za e-plaćanje (Paypal, Google/Apple-Pay, SWIFT itd.), koja se trenutačno u poslovnom svijetu temelje na vlasničkim korisničkim računima. Europskom lisnicom za digitalni identitet trebala bi se uzeti u obzir relevantna pravila u kontekstu „pranja novca” i „digitalnog novca” (Bitcoin, Ethereum, Digital EUR itd.);
15. poziva na to da se pri upotrebi europske lisnice za digitalni identitet u gospodarstvu u obzir uzmu dva postojeća poslovna modela koja su prema svom sadržaju konkurenti.

S jedne strane, riječ je o velikim svjetskim društvenim mrežama koje imaju valjan interes za to da njihove korisničke račune pod pseudonimima, ovisno o okolnostima, potvrde javne institucije. Međutim, time bi se narušila sloboda korištenja interneta i korisnici bi se nadalje tjeroali iz zaštićenog područja interneta u mračnu mrežu (eng. „darknet“). Odbor regija smatra da to ne može biti u ičijem interesu.

S druge strane, postoje pružatelji identiteta koji žele ponuditi alate koji konkuriraju europskoj lisnici za digitalni identitet, također uz korištenje identiteta koji je potvrdila javna institucija;

16. smatra da bi se metodologija kojom se dozvoljava pristup poduzeća provjerava s pomoću sigurnog certifikata kojim se dokazuje identitet predmetnog poslovnog subjekta trebala osmisliti tako da valjanost certifikata bude vremenski ograničena odnosno da se ciklički provjerava. Odbor regija pozdravlja slična razmatranja o pružateljima usluga povjerenja, ali ističe da se dozvoljava za upit institucija ili organizacija za podacima iz europske lisnice za digitalni identitet također mora zaštititi od zloporabe;

17. napominje da su u nekim državama članicama digitalna rješenja za javni i privatni sektor već razvijena i koriste se. Te posebnosti pojedinih zemalja trebale bi se što više integrirati u europsku elektroničku identifikaciju, kao prvo, jer bi promjena postojećih sustava podrazumijevala znatno administrativno i financijsko opterećenje i, kao drugo, jer su tijekom godina građani tih država članica razvili visoku razinu povjerenja u postojeće sustave, što uvođenjem europske elektroničke identifikacije ne bi trebalo ugroziti;

Provedba i sudjelovanje država članica

18. stoga izričito preporučuje da nacionalni stručnjaci budu intenzivno uključeni u preporuku koju Komisija u zakonodavnom prijedlogu daje državama članicama o izradi zajedničkog paketa instrumenata za koordinirani pristup stvaranju potrebnog tehničkog okvira za europski identitet.

Trebalo bi uključiti postojeće primjere najbolje prakse, kao što su rezultati i iskustvo nacionalnih sustava i projekata u području digitalnog identiteta;

19. smatra da je pri razmatranju troškova i izdataka nastalih tijekom planiranja potrebno prikupiti nacionalne parametre i objediniti ih u opći plan EU-a koji je u skladu s predmetnim troškovima. Konkretno, pored rokova u EU-u, trebalo bi prikupiti i uključiti također nacionalne rasporede provedbe;

20. poziva na to da se monetarni rashodi i rashodi u vidu ljudskih resursa potrebni za provedbu u državama članicama i jedinicama lokalne i regionalne samouprave uzmu u obzir u cjelokupnom planiranju. Europska lisnica za digitalni identitet polučit će uspjeh ako se može dovoljno često upotrebljavati.

Osim poduzeća, ključnu ulogu u tome imaju nacionalne uprave na svim razinama, koje se putem vlastitih mjera, ali i inicijativa Komisije, sve snažnije uključuju. Direktiva EU-a o uslugama kao i pristupnik EU-a daju vrijedan doprinos digitalizaciji unutarnjeg tržišta EU-a;

21. predlaže postupnu provedbu, posebno u početnoj fazi. To je važno jer se dijelovi dosad nereguliranog gospodarstva djelomice prvi put uključuju u upotrebu elektroničkih identiteta na „znatnoj” do „visokoj” razini povjerenja u okviru razvoja na temelju postojećeg konteksta eIDAS-a;

Zaštita podataka i kibersigurnost

22. upozorava da ne smije doći do ishitrene provedbe rješenja europske lisnice za digitalni identitet zbog tehničkih razloga povezanih s centraliziranom pohranom podataka o identitetu u uglavnom mobilnoj primjeni. Takvo se rješenje nesumnjivo smatra značajnom metom čitavog niza raznih kibernetičkih napada te stoga mora uvijek odolijevati aktualnim prijetnjama;

23. skreće pozornost na važnost odgovarajuće definicije programa certificiranja za lisnice za digitalni identitet i sustave elektroničke identifikacije, koje ne bi trebao razviti komercijalni subjekt, već Agencija Europske unije za kibersigurnost (ENISA), u bliskoj suradnji sa skupinama stručnjaka, uključujući predstavnike lokalnih i regionalnih vlasti;

24. skreće pozornost na rizik koji donosi središnje objedinjavanje vrsta identiteta raznih razina povjerljivosti u jednu jedinu tehničku komponentu. Ako oni podliježu neovlaštenoj uporabi od strane trećih strana, postoje znatni rizici za ovlaštenog korisnika. Osim financijske štete moguće je i narušavanje ugleda i časti. Ciljani phishing mogao bi također uzrokovati znatnu posljedičnu štetu;

25. poziva na to da se europska lisnica za digitalni identitet tehnički provede tako da bude dovoljno otporna na kibernetičke napade i da se ovlaštenom korisniku omogućuje sigurno ponovno postavljanje odgovarajućim mogućnostima za blokiranje i namjenskim sigurnim rezervnim sustavima.

Valja kontinuirano raditi na otpornosti europske lisnice za digitalni identitet mora. Integrirana sigurnost temelj je održive uspješne uporabe te je također ključna za obuhvaćene gospodarske djelatnosti te bi je stoga već trebalo zajamčiti u paketu instrumenata;

26. smatra da je, uz zahtjeve u pogledu zaštite podataka, pristupačnosti i kibernetičke sigurnosti, za uspjeh ključno i metodološki dosljedno rješenje s informacijama i dokumentacijom prilagođeno ciljnoj skupini korisnika;

27. predlaže da se putem obvezujućih pravila pružateljima usluga propiše obveza jednostavnog i transparentnog sustava za pristup podacima europske lisnice za digitalni identitet s pomoću jedinstvenih alata (npr. sučelje s pregledom podataka) i njihova vidljivog prikaza za korisnike i korisnice;

28. poziva na to da se projekt europske lisnice za digitalni identitet osmisli na način koji je u skladu s ciljem digitalne otpornosti Europe i promiče cilj digitalne suverenosti Europe;

29. predlaže da se ispita bi li za temeljne funkcije europske lisnice za digitalni identitet bilo moguće izraditi opću tehničku platformu na temelju skupa alata otvorenog koda koji bi certificirao EU; održavanje i daljnji razvoj tog skupa alata trebao bi zatim koordinirati EU;

Uključenost u postupke uporabe

30. preporučuje da se pri provedbi europske lisnice za digitalni identitet za konkretne primjene zahtijeva dosljedan i procesno orijentiran postupak uporabe koji je razumljiv ciljnoj skupini korisnika i korisnika.

Europsku lisnicu za digitalni identitet potrebno je ugraditi u scenarije uporabe kao homogenu komponentu s jedinstvenim sučeljima za prijenos podataka za primjenu i vidljivo je predstaviti kao proizvod EU-a s pomoću jasnog označavanja i dizajna;

31. predlaže standardizaciju pristupa europskoj lisnici za digitalni identitet kako bi korisnici i korisnice gotovo rutinski mogli dopustiti pristup europskoj lisnici za digitalni identitet ili njezinu upotrebu. Pritom valja uzeti u obzir zahtjeve u pogledu smanjenja količine podataka. Ta rutina, s jedne strane, olakšava njezinu uporabu i, s druge strane, omogućuje da se, čak i u informatičkim pitanjima, izbjegne pogrešna uporaba od strane neupućenih osoba;

Obavješćivanje i prihvaćanje

32. smatra da je potrebno doprijeti do stanovništva EU-a intenzivnim obavješćivanjem o europskoj lisnici za digitalni identitet i mogućnostima koje ona nudi za upotrebu na unutarnjem tržištu EU-a te o poduzetim mjerama za zaštitu i sigurnost podataka; ističe da je brza povezivost za sve u Europskoj uniji, uključujući ruralna i udaljena područja, jedan od preduvjeta za to da građani i građanke prihvate i koriste europsku lisnicu za digitalni identitet;

33. zagovara proširenje prvotne upotrebe europske lisnice za digitalni identitet na identitet EU-a diljem svijeta, uključujući značajke kao što su putovnica (npr. digitalna pohrana viza) ili službena potvrda EU-a o cijepljenju. U tom bi smislu sporazumi koji se trebaju sklopiti trebali omogućiti upotrebu europske lisnice za digitalni identitet sa sadržanim podacima i izvan EU-a;

34. potiče Europsku komisiju da sudjeluje u intenzivnim raspravama i pregovorima s dobavljačima opreme za tehničko pružanje europske lisnice za digitalni identitet krajnjim korisnicima. Cilj je što prije staviti na raspolaganje tehničku osnovu i za uređaje niskih cijena.

Trenutačno su dostupne prve skupine proizvoda srednje i visoke klase s dostatnim certifikatom za „znatnu” razinu povjerenja u okviru eIDAS-a. Kako bi se proširila uporaba europske lisnice za digitalni identitet, potrebno je osigurati da industrija bude što je više moguće uključena kao pružatelj usluga;

Supsidijarnost

35. utvrđuje da je Prijedlog u skladu s načelom supsidijarnosti. Takav tehnički sustav na razini EU-a imat će odgovarajući učinak samo ako pravila budu dovoljno ujednačena. Pravila o konkretnom dizajnu ostavljaju se za nacionalno zakonodavstvo. Morat će se ocijeniti samo transverzalni alati iz paketa instrumenata.

Bruxelles, 12. listopada 2021.

Predsjednik
Europskog odbora regija
Apostolos TZITZIKOSTAS

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije
Europske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR